

รายงานการวิจัย

การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

A STUDY OF STAKEHOLDERS' NEEDS TOWARD THE MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN BUDDHIST EDUCATIONAL ADMINISTRATION AT MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY, SIRINDHORN RAJAVIDYALAYA CAMPUS

จักรี บางประเสริฐ

พระครูปลัด ธนภัทร อภิชาโน

บานชื่น นักการเรียน

กรุณา มธุลาภรังสรรค์

ชนัดดา สิขัณฑกสมิต

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย และ 2) จัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 235 รูป/คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ควรเน้นการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับศาสตร์การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ การปรับปรุงรายวิชาให้ยืดหยุ่นและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะการบริหารเชิงปฏิบัติการ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สอดแทรกจรรยาบรรณวิชาชีพ และการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานทางการศึกษาในปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: 1. ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
3. การบริหารการศึกษาเชิงพุทธ

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to examine the needs of stakeholders toward the Master of Education Program in Buddhist Educational Administration, and 2) to formulate recommendations for developing the Master of Education Program in Educational Administration (Buddhist Orientation) at Mahamakut Buddhist University, Sirindhorn Rajavidyalaya Campus. This study employed a survey research design. The population comprised 235 stakeholders, including campus administrators, faculty members, support staff, current students, alumni, public and private school teachers and educational personnel, interested public, and related organizations. The sample size of 150 participants was determined using the Krejcie and Morgan table and selected via Simple Random Sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire validated for content validity (IOC) by experts and tested for reliability. Data were analyzed using frequency, percentage, mean($\overline{X}$), standard deviation (S.D.) independent samples t-test, and One-Way ANOVA (F-test).

The research findings were as follows:

1. Overall and aspect-wise, stakeholders' needs for the Master of Education Program in Educational Administration (Buddhist Orientation) were at a high level. Ranking the aspects by mean values, morality and ethics yielded the highest, followed by knowledge, skills, and desirable characteristics, respectively.

2. The recommendations for curriculum development emphasized integrating Buddhist principles with modern educational administration concepts, updating courses to be flexible and adaptive to digital transformations, enhancing practical management and educational technology skills, embedding professional ethics, and implementing flexible learning delivery modes to effectively respond to the contemporary demands of learners and the educational market.

Keywords: 1.Stakeholders' Needs 2.Master of Education Program
3. Buddhist Educational Administration

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย” เป็นงานวิจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนของคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อพัฒนาตนเองและนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้มีความมั่นคงยิ่ง ๆ ขึ้นไป

กราบขอบพระคุณในความเมตตาของ พระครูสิริธรรมนิเทศ, ผศ.ดร. พระสมชัย กิตฺติญาโณ, ดร. และอาจารย์เจริญ ทุนชัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เมตตานุเคราะห์ตรวจเครื่องมือการวิจัยตลอดจนตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ ผู้บริหารวิทยาเขต ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกท่าน ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพื่องานวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหลักมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ตลอดจนผู้สนใจใฝ่ศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาวิชาชีพครูให้ดียิ่งขึ้นไป

คุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยขอบูชาแด่คุณครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ผู้ประสาทวิชาความรู้ทั้งหลาย ตลอดจนบุพการีชน และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้แสงสว่างแห่งปัญญาที่นำไปสู่ความสำเร็จดังที่ปรารถนาทุกประการ

นายจักรี บางประเสริฐ

หัวหน้าโครงการวิจัยและคณะ

27 กรกฎาคม 2569

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	**ก**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	**ข**
กิตติกรรมประกาศ	**ค**
สารบัญ	**ง**
สารบัญตาราง	**ช**
สารบัญภาพ	**ด**
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์	4
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความต้องการ	7
2.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	12
2.3 หลักสูตร	13
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
2.5 สรุปกรอบแนวความคิด	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 รูปแบบการวิจัย	47
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	50
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสอนผลการวิเคราะห์ข้อมูล 55

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล 56

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม 56

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย 59

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย 63

ตอนที่ 4 การสังเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย 93

5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย 96

5.2 อภิปรายผล 98

5.3 ข้อเสนอแนะ 99

บรรณานุกรม **101**

ภาคผนวก **107**

ผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ประวัตินักวิจัย **115**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 3.2.1	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	49
ตารางที่ 4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ	56
ตารางที่ 4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านอายุ	56
ตารางที่ 4.3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสถานภาพปัจจุบัน	57
ตารางที่ 4.4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการศึกษา	57
ตารางที่ 4.5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านรายได้ต่อเดือน	58
ตารางที่ 4.6	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านหน่วยงานที่สังกัด	58
ตารางที่ 4.7	แสดงการสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน	59
ตารางที่ 4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้	60
ตารางที่ 4.9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ	60
ตารางที่ 4.10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม	61
ตารางที่ 4.11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ	62
ตารางที่ 4.12	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	63

	และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ	
ตารางที่ 4.13	แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ	63
ตารางที่ 4.14	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามเพศ	64
ตารางที่ 4.15	แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามเพศ	64
ตารางที่ 4.16	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามเพศ	65
ตารางที่ 4.17	แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามเพศ	65
ตารางที่ 4.18	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามเพศ	65

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามเพศ 66

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามเพศ 66

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามเพศ 67

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกอายุ 67

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกอายุ 68

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกอายุ 68

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกอายุ 69

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามอายุ 69

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกอายุ 70

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกอายุ 70

ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกอายุ 71

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกอายุ 71

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ 72

ตารางที่ 4.33 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย 73

โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ
ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามสถานภาพ 73
ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามสถานภาพ 74
ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามสถานภาพ 74
ตารางที่ 4.37 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามสถานภาพ 75
ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามสถานภาพ 76
ตารางที่ 4.39 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามสถานภาพ 76
ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ 77

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามสถานภาพ

ตารางที่ 4.41 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามสถานภาพ 77

ตารางที่ 4.42 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามการศึกษา 78

ตารางที่ 4.43 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามการศึกษา 78

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามการศึกษา 79

ตารางที่ 4.45 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามการศึกษา 79

ตารางที่ 4.46 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามการศึกษา 80

ตารางที่ 4.47 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา 80

เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านทักษะ จำแนกตามการศึกษา
ตารางที่ 4.48 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 81
และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามการศึกษา
ตารางที่ 4.49 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 81
ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามการศึกษา
ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 82
และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามการศึกษา
ตารางที่ 4.51 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 82
ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามการศึกษา
ตารางที่ 4.52 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 83
และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน
ตารางที่ 4.53 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 83
ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน
ตารางที่ 4.54 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 84
และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านความรู้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.55 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 84
ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านความรู้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.56 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 85
และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านทักษะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.57 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 85
ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านทักษะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.58 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 86
และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.59 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 86
ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.60 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 87
และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.61 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 87

ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ตารางที่ 4.62 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด 88

ตารางที่ 4.63 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด 88

ตารางที่ 4.64 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด 89

ตารางที่ 4.65 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด 89

ตารางที่ 4.66 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด 90

ตารางที่ 4.67 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด 90

ตารางที่ 4.68 แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 91

	และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด	
ตารางที่ 4.69	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด	91
ตารางที่ 4.70	แสดงค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด	92
ตารางที่ 4.71	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด	92
ตารางที่ 4.72	การสังเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร	93

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่ **หน้า**

ภาพที่ 2.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของไทเลอร์ 27

ภาพที่ 2.2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของทาบา 29

ภาพที่ 2.3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ และเลวิส 30

ภาพที่ 2.4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา 31

ภาพที่ 2.5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมป์ 32

ภาพที่ 2.6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์ 35

ภาพที่ 2.7 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ 37

ภาพที่ 2.8 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของสงัด อุทรานันท์ 39

ภาพที่ 2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) 47

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรนับเป็นหัวใจสำคัญของระบบการศึกษา เนื่องจากทำหน้าที่เป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัย โดยมุ่งหมายให้มนุษย์สามารถเติบโตและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในระดับประเทศ ทั้งนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นวาระแห่งชาติที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง ผ่านการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านกระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษา และการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นต้นแบบในระดับพื้นที่ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, หน้า 121) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งกำหนดว่า การจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน จนถึงผู้สูงอายุ ได้มีโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยึดหลักการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลตามความพร้อมและความสามารถสูงสุด ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 76) การจัดการศึกษาดังกล่าวจึงต้องอาศัย "หลักสูตร" เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนทิศทางของการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัย ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและเป้าหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะจากการพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ส่งผลต่อทุกมิติของการดำเนินชีวิต ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องเปลี่ยนผ่านจากรูปแบบ Passive Learning ไปสู่ Active Learning เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556, หน้า 85) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาจึงไม่ใช่เพียงเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา "คน" ให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข มีเจตคติที่ดี และมีความสามารถรอบด้านทั้งในเชิงวิชาการ สังคม อารมณ์ และจิตใจ (ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ และคณะ, 2566, หน้า 352) โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลและความรู้ถูกเชื่อมโยงกันอย่างไร้พรมแดนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ การเรียนรู้จึงต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตื่นรู้ (Awareness) และมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกยุคใหม่ (อมรรัตน์ เตชะนอก และ

คณะ, 2563, หน้า 4) ในบริบทของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งถือเป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานสู่สากลได้อย่างสมดุล โดยจำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่น ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ พร้อมกลยุทธ์ในการส่งเสริมการตลาดทางการศึกษา ทั้งยังต้องมีการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลาย โดยเฉพาะหลักสูตรนานาชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางการเรียนการสอน รวมถึงการมีระบบสนับสนุนทุนการศึกษาและระบบการเรียนทางไกลที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและมีคุณภาพ (ชุติมา สุดจรรยา และเทื้อน ทองแก้ว, 2562, หน้า 71)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐ ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อรับใช้พระพุทธศาสนา สังคม และประชาคมโลก อันเป็นพันธกิจหลักที่สะท้อนถึงการเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ควบคู่คุณธรรม สามารถประกอบอาชีพสุจริต และมีจิตสาธารณะเพื่อรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยแห่งนี้ยังมีบทบาทในการบ่มเพาะผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาอย่างเป็นองค์รวม รวมถึงสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมที่มีคุณค่าเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในสังคม (มานพ นักการเรียน & บานชื่น นักการเรียน, 2562, หน้า 225) สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ได้จัดประเภทมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยไว้ในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษากลุ่มที่ 4 ซึ่งมุ่งพัฒนาปัญญาและคุณธรรมผ่านหลักศาสนา โดยการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยยึดหลักการจัดการศึกษาตามพันธกิจสำคัญ ได้แก่ การจัดการศึกษา การวิจัย การส่งเสริมและให้บริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุ สามเณร และคฤหัสถ์ ตลอดจนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีบทบาทในการสนองงานคณะสงฆ์และสังคมในมิติที่หลากหลาย โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2563, หน้า 3–4) ในด้านการพัฒนาทางวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล โดยไม่จำกัดเฉพาะรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงอายุใดอายุหนึ่งเท่านั้น หน่วยงานภายใต้มหาวิทยาลัย ได้แก่ คณะ วิทยาเขต และวิทยาลัย มีความสามารถในการเปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาได้ภายใต้ระเบียบว่าด้วยการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทางที่ตอบสนองความต้องการของคณะสงฆ์ในด้านการปกครอง กฎหมายศาสนา และการบริหารจัดการ อาทิ ด้าน

การศึกษา ศาสนาและปรัชญา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ตลอดจนการดูแล อนุรักษ์ บูรณะ และปฏิสังขรณ์พุทธศิลป์ ศาสนสถาน และศาสนวัตถุ ที่สำคัญ มหาวิทยาลัยยังได้จัดหลักสูตรประกาศนียบัตรระยะสั้น (Non-degree) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาจิต และมีแผนการจัดตั้งสถาบันจิตในอนาคต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิสัยทัศน์อันกว้างไกลในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทั้งด้านปัญญาและคุณธรรมในระดับลึกและรอบด้าน (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2563, หน้า 3–4) ในภาพรวมมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจึงนับเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทอย่างแท้จริงในการจัดการศึกษาเพื่อประชาชน โดยมุ่งสร้าง “คนดี” ควบคู่กับ “คนเก่ง” บนพื้นฐานของพุทธปรัชญาและหลักธรรม อันเป็นรากฐานที่มั่นคงของสังคมไทย สอดคล้องกับแนวคิดของณิชมล ขวัญเมือง (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้มหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชนสามารถบรรลุพันธกิจ โดยเฉพาะในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ นอกจากนี้ ภาวิช ทองโรจน์ (2564) ยังเสนอว่าภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษามีอยู่ 4 ประการสำคัญ ได้แก่ (1) การผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูง (2) การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ (3) การให้บริการวิชาการแก่สังคม และ (4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งล้วนเป็นภารกิจที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวิจัยทางพระพุทธศาสนาและการทำนุบำรุงมรดกทางวัฒนธรรมไทยที่สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอน

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ นับเป็นหลักสูตรใหม่ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักบริหารการศึกษา นักการศึกษา ให้บริหารงานบนพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ว่า ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา ดังนั้น วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นวิทยาเขตหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้เล็งเห็นความสำคัญของนักบริหารการศึกษา นักการศึกษา ที่นับว่ามีบทบาทสำคัญต่อวงการศึกษา เพื่อให้เป็นมหาบัณฑิตทรงคุณค่าของสังคม โดยผ่านการจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรทำงานวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย เพราะมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้หลักสูตรตอบโจทย์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นหลักสูตรที่ได้มาตรฐานต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1.2.1 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ เป็นอย่างไร

1.2.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ

1.3.2 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

1.4 นิยามศัพท์

1.4.1 ความต้องการ หมายถึง ความปรารถนาของบุคคลที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น ความต้องการสามารถแบ่งแยกได้ทั้งความต้องการทางร่างกายและจิตใจ

1.4.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่างหลักสูตร ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า ของวิทยาเขตสิรินธราชวิทยาลัย ผู้สนใจทั่วไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคุรุสภา

1.4.2.1 ผู้บริหาร คือ ผู้บริหารของวิทยาเขตสิรินธราชวิทยาลัย

1.4.2.2 อาจารย์ คือ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ประจำและอาจารย์สัญญาจ้างที่ทำการสอนในวิทยาเขตสิรินธราชวิทยาลัย

1.4.2.3 เจ้าหน้าที่ คือ บุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในวิทยาเขตสิรินธราชวิทยาลัย

1.4.2.4 นักศึกษาปัจจุบัน คือ นักศึกษาที่ทำการเรียนในวิทยาเขตสิรินธราชวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2567

1.4.2.5 ศิษย์เก่า คือ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาเขตสิรินธราชวิทยาลัย

1.4.2.6 ผู้สนใจทั่วไป คือ ประชาชนทั่วไปที่สนใจในการศึกษาต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ที่วิทยาเขตสิรินธราชวิทยาลัย

1.4.2.7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถานศึกษาภาครัฐ และเอกชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่มีบุคลากรสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี

1.4.2.8 คุรุสภา คือ หน่วยงานที่กำกับมาตรฐานทางวิชาชีพ

1.4.3 หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ

1.4.4 วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย หมายถึง วิทยาเขตลำดับที่ 2 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่เปิดทำการเรียนการสอนที่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย มีการกำหนดขอบเขตดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.5.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า ของวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย และผู้สนใจทั่วไป จำนวน 235 รูป/คน

1.5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากร จำนวน 235 รูป/คน จำนวนดังกล่าวเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์เชิงสถิติ และได้กลุ่มตัวอย่าง 150 รูป/คน โดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (ธานินท์ ศิลป์จารุ, 2551, หน้า 49)

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.5.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษา การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ได้แก่ 1)ผู้บริหาร 2)อาจารย์ 3)เจ้าหน้าที่ 4)นักศึกษาปัจจุบัน 5)ศิษย์เก่า 6)ผู้สนใจทั่วไป 7)หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5.2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น(Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, รายได้ และสังกัด

ตัวแปรตาม(Dependent Variables) คือ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ทำให้ทราบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ

1.6.2 ได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบริบททางการศึกษาในปัจจุบัน

บทที่ 2
แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง “การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ความต้องการ

2.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.3 หลักสูตร

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5 สรุปกรอบแนวความคิด

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในลำดับต่อไป

2.1 ความต้องการ

ความต้องการของมนุษย์นับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงาน การบริหารจัดการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมในทุกระดับของสังคม เนื่องจากความต้องการเป็นแรงผลักดันภายในที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม แสวงหาโอกาส และพยายามดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนปรารถนา ทั้งนี้ มนุษย์แต่ละบุคคลย่อมมีลักษณะพื้นฐาน ประสบการณ์ชีวิต และบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน จึงทำให้ระดับและรูปแบบของความต้องการมีความหลากหลายและไม่เท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ ความต้องการจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้มนุษย์เกิดความมุ่งมั่น อุตสาหะ และความพยายามในการต่อสู้และฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ ความเข้าใจในธรรมชาติของความต้องการของมนุษย์จึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการ การวางแผนพัฒนาองค์กร และการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของบุคคลและสังคม จากความสำคัญดังกล่าว นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับ “ความต้องการ” ไว้อย่างหลากหลายมิติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้. โดยมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมาย

ลักขณา สริวัฒน์ (2544, หน้า 25) อธิบายว่า ความต้องการ (Needs) เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สะท้อนความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเป็นความรู้สึกภายในที่ได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ความต้องการจึงเป็นผลรวมของแรงจูงใจทางจิตใจที่ผลักดันให้บุคคลแสดงออกเป็นพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจเป็นทั้งพฤติกรรมที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและวิธีการตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคล

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525, หน้า323) กล่าวถึง ความต้องการ หมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้ หรือความประสงค์ที่จะได้รับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อความรู้สึกดังกล่าวเกิดขึ้นจะทำให้ร่างกายเกิดภาวะเสียสมดุลจากสิ่งเร้าหรือแรงขับภายใน ส่งผลให้บุคคลต้องแสวงหาและพยายามตอบสนองความต้องการนั้น และเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ร่างกายจึงจะกลับคืนสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง

คัฟแมน (Kaufman, 1981, หน้า 378) ได้ให้ความหมายความต้องการว่า เป็นกระบวนการที่เป็นทางการ ซึ่งกำหนดช่องว่างระหว่างผลผลิตหรือผลลัพธ์ในปัจจุบันและผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เป็นที่ต้องการ และจัดวางช่องว่างเหล่านั้นตามลำดับความสำคัญ และเลือกสิ่งที่เห็นว่าสำคัญที่สุดเพื่อแก้ปัญหา

แมคคิลลิบ (Mckilip, 1987, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของคำว่าความต้องการ หมายถึง การประเมินคุณค่าของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อปัญหาที่เผชิญ และการแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้น โดยมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) เกี่ยวข้องกับคุณค่าที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล 2) เป็นความต้องการเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง 3) ปรากฏในลักษณะของปัญหาเมื่อผลลัพธ์หรือทรัพยากรไม่เพียงพอ และ 4) เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ก่องเกียรติ รักษ์ธรรม (2556, หน้า 100) กล่าวว่า ความต้องการ คือ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน ที่ต้องการได้รับการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลหน่วยงาน ซึ่งวัดได้จากการเปรียบเทียบสภาพความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง

ชุติกาญจน์ สลาหลง (2563, หน้า 16) กล่าวว่า ความต้องการ คือสิ่งที่อยากให้เป็นหรือปรารถนาให้เกิดขึ้นจากสภาวะที่ขาดสมดุล จึงทำให้เกิดความต้องการและพยายามที่จะสนองตอบความต้องการ

สรุปว่า ความต้องการ คือความปรารถนาของบุคคลที่จะได้รับการตอบสนองความต้องการนั้น ความต้องการสามารถแบ่งแยกได้ทั้งความต้องการทางร่างกายและจิตใจ

ประเภทความต้องการ

ความต้องการของบุคคลเกิดจากการขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นการขาดความสมดุลเกี่ยวกับร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแรงขับขึ้นมา ความต้องการนั้น สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548, 114-116) คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) เป็นแรงขับพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เกิดขึ้นตามธรรมชาติของร่างกายโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ เป็นแรงผลักดันเบื้องต้นที่กระตุ้นให้บุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อรักษาสมดุลและการดำรงอยู่ของชีวิต ได้แก่

1.1 ความหิว คนเราต้องมีอาหารเข้าสู่ร่างกาย เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต อาหารเป็นสิ่งจำเป็น ความต้องการอาหารเกิดขึ้นเนื่องจากอาหารในเลือดลดลง กระเพาะอาหารบีบตัว สร้างสิ่งเร้าภายในเป็นสภาวะของแรงขับ

1.2 ความกระหาย เมื่อร่างกายของคนเราขาดน้ำ ทำให้เรารู้สึกลำคอและปากแห้ง เกิดความต้องการที่จะทำให้น้ำมาดื่ม เพื่อรักษาความสมดุลของร่างกาย คนเรามักจะสูญเสียน้ำเนื่องจากอากาศร้อนอบอ้าว การออกกำลังกาย การทำงานหนักทำให้เหงื่อออก ร่างกายจึงขับปัสสาวะออกมา

1.3 ความต้องการทางเพศ ความต้องการด้านนี้ จะเริ่มขึ้นเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่นและเป็นผู้ใหญ่ อาจจะลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้นตามลำดับ การแสดงออกถึงความต้องการทางเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจ รสนิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น

1.4 อุณหภูมิที่เหมาะสม สิ่งมีชีวิตจะดำรงชีวิตได้ ก็ต้องอาศัยความสมดุลทางร่างกาย อุณหภูมิในร่างกายที่ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป อุณหภูมิภายนอกก็เช่นกัน ไม่ต่ำหรือสูงเกินกว่าปกติที่ร่างกายจะทนได้เมื่อเกิดความหนาวจัด ก็จะเกิดแรงขับเพื่อเสาะแสวงหาสิ่งอื่น มาทำให้ร่างกายเกิดความอบอุ่นตามต้องการ เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่มห่ม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในปัจจัย 4

1.5 การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด แรงขับชนิดนี้เกิดจากความต้องการหลีหนีความเจ็บปวดเพื่อให้ร่างกายเกิดความปลอดภัย ความป่วยเจ็บเป็นไข้ของร่างกาย ทำให้ร่างกายพยายามสร้างภูมิต้านทานโรคขึ้น เมื่อมีคนอื่นจะทำร้ายร่างกาย เราก็พยายามหลบ เป็นต้น

1.6 ความต้องการพักผ่อนนอนหลับ เมื่อร่างกายเกิดความเหน็ดเหนื่อย เนื่องจากการใช้พลังงานออกแรงในการทำงาน เกิดความเหนื่อยล้า เนื่องจากความอ่อนเพลียของร่างกาย เราต้องการนอนหลับและพักผ่อน เพื่อผ่อนคลายให้ร่างกายได้มีโอกาสสะสมพลังงานใหม่ และซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย

1.7 ความต้องการอากาศบริสุทธิ์ มีก๊าซออกซิเจนสำหรับการหายใจ เราอาจอดข้าวอดน้ำได้หลายชั่วโมง แต่กลั้นหายใจได้ไม่นาน

1.8 ความต้องการการขับถ่าย เป็นการขับของเสียออกจากร่างกาย เป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกันกับอาหารและน้ำ เพราะของเสียเหล่านี้จะเป็นพิษกับร่างกาย ทำให้เราอึดอัดไม่สบาย บางครั้งอาจทำลายชีวิต

2. ความต้องการทางจิตใจและสังคม (Psychological and Social Needs) การจูงใจประเภทนี้ ค่อนข้างจะสลับซับซ้อนเกิดขึ้นจากสภาพสังคมวัฒนธรรม การเรียนรู้ และประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับ และเป็นสมาชิกอยู่ แบ่งได้ดังนี้

2.1 ความต้องการที่เกิดจากสังคมที่เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรม และกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

2.2 ความต้องการทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้ เราต้องมีประสบการณ์และการเรียนรู้มาก่อนจึงจะเข้าใจและเลือกปฏิบัติได้ บางทีเราต้องศึกษาว่าเริ่มต้นอย่างไร และปฏิบัติกันอย่างไรในสังคม

สรุปความว่า ประเภทของความต้องการ คือสิ่งที่เกิดขึ้น หรือลักษณะของความต้องการที่เกิดขึ้น โดยสามารถกล่าวได้ว่าเป็นความต้องการทางร่างกายและความต้องการทางจิตใจ

ทฤษฎีความต้องการ

ทฤษฎีความต้องการที่สำคัญมีดังนี้

1. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy of Need) มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการออกเป็น 2 กลุ่ม (บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์, 2549, หน้า 200)

กลุ่มที่ 1 ความต้องการจำเป็น คือ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย และความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ หากบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการสิ่งเหล่านั้น จะทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ได้

กลุ่มที่ 2 ความต้องการก้าวหน้า คือ ความต้องการให้ได้รับการยกย่องนับถือ และความต้องการตระหนักรู้ในตนเอง หากบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการประเภทนี้ จะช่วยให้บุคคลนั้นมีการเจริญเติบโตและพัฒนาไปจนถึงศักยภาพที่มีอยู่

ความต้องการดังกล่าวอาจจัดให้อยู่ในรูปของลำดับขั้นความต้องการตั้งแต่ระดับต่ำสุดไปถึงสูงสุด 5 ระดับ ดังนี้ (บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์, 2549, หน้า 200-202)

1.1 ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และเป็นความต้องการที่ทุกคนมีมาตั้งแต่เกิด เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ อุณหภูมิที่เหมาะสม การพักผ่อน ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ความต้องการทางสรีระเป็นสิ่งที่จะทำให้การทำงานของร่างกายอยู่ในสภาวะที่มีสุขภาพดี ดังนั้นในองค์การธุรกิจควรจะตอบสนองความต้องการขั้นนี้ได้หลายลักษณะ เช่น การจ่ายค่าแรงงานหรือ

เงินเดือนเพื่อพนักงานหรือลูกจ้างจะได้นำเงินไปใช้จ่ายในการแสวงหาสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต การจัดให้มีบ้านพักอาศัย หรือเบิกค่าเช่าบ้านได้ ถ้ามีรถรับส่งในการมาปฏิบัติงาน การมีสถานพยาบาลหรือให้เบิกค่ารักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริง การมีสถานที่ออกกำลังกายและนันทนาการ

1.2 ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Safety and Security Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางสรีระได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัยนี้เป็นความต้องการที่จะรู้สึกว่าตนได้รับการปกป้องคุ้มครองให้พ้นจากภัยอันตราย หรือต้องการจะได้อยู่ในสภาวะที่มั่นคง ไม่มีอันตราย และไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้เกิดการกระทบกระเทือนกับสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง ทั้งทางกายและจิตใจ ในองค์การธุรกิจนั้น ความต้องการขั้นนี้จะสัมพันธ์กับความมั่นคงในการทำงาน และสิ่งที่ได้รับหลังจากการเกษียณอายุ ดังนั้นความต้องการนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงอาชีพที่บุคคลจะเลือกกระทำสำหรับความต้องการในระดับนี้จะเห็นได้จากการที่พนักงานมีการออมทรัพย์ มีการประกันชีวิต มีการประกันสุขภาพ ตลอดจนพยายามหางานที่มีความมั่นคงในลักษณะการจ้าง หรือมีความมั่นคงในสวัสดิการของลูกจ้าง

1.3 ความต้องการทางสังคมหรือความเป็นเจ้าของ (Social or Belonging Needs) ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ได้รับการตอบสนองความต้องการทางสังคมหรือความเป็นเจ้าของเป็นความต้องการที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับผู้อื่น กล่าวคือ ต้องการมีเพื่อน ได้รับความรักและการยอมรับจากผู้อื่นทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนนั้นต้องการให้คนอื่นรักชอบตน ต้องการมีคนที่ตนรักชอบ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการมีสิทธิเป็นเจ้าของสิ่งที่คิดว่าเป็นของตน สิ่งสำคัญก็คือบุคคลต้องการที่จะเป็นผู้ให้และผู้รับความรักเหล่านั้น

1.4 ความต้องการการยกย่องนับถือ (Esteem Needs) ความต้องการในขั้นนี้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.4.1 ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น คือ ต้องการเป็นที่รู้จักของสังคม ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนเป็นคนสำคัญ ต้องการมีชื่อเสียง ต้องการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น เป็นต้น

1.4.2 ความต้องการการยอมรับนับถือในตนเอง คือ ความต้องการที่จะเป็นคนมีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสำเร็จ มีอิสรภาพ และสามารถพึ่งพาตนเองได้

1.5 ความต้องการตระหนักรู้ในตนเอง (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ในการที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเองและเป็นการได้พัฒนาศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง เพื่อความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงด้วยเป็นการพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดของตนตามศักยภาพที่มีอยู่อย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีความต้องการหรือความต้องการที่มีหลักการสามารถยึดหลักนักวิชาการสำคัญได้ ในที่นี้กล่าวได้ว่า ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์เป็นที่ยอมรับและได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

2.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) นับเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ การดำเนินนโยบายใดนโยบายหนึ่งจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ มิได้ขึ้นอยู่กับเพียงแนวคิดหรือแผนงานที่กำหนดไว้เท่านั้น หากแต่ขึ้นอยู่กับบทบาทการมีส่วนร่วม และท่าทีของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับนโยบายทั้งในฐานะผู้ได้รับผลกระทบ ผู้สนับสนุน ผู้ดำเนินการ หรือแม้แต่ผู้กำหนดทิศทางของการดำเนินงาน ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการขับเคลื่อนนโยบายไม่น้อยไปกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ในบริบทของการบริหารจัดการองค์กร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมิได้หมายถึงเพียงบุคคลภายในองค์กรเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ผู้รับบริการ ผู้ใช้ผลผลิตขององค์กร ตลอดจนหน่วยงานหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายขององค์กรนั้น การพิจารณาและทำความเข้าใจความต้องการ ความคาดหวัง และบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การกำหนดนโยบายมีความรอบคอบ ครอบคลุม และสอดคล้องกับบริบทของสังคม

ด้วยเหตุนี้ นักวิชาการและนักบริหารหลายท่านจึงได้ให้ความหมายและนิยามของคำว่า “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ไว้อย่างหลากหลายมิติ เพื่ออธิบายถึงบทบาท ความสัมพันธ์ และอิทธิพลของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร ดังรายละเอียดที่จะนำเสนอในลำดับต่อไปดังนี้

กัลยา พลีรักษ์ (2539, น. 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และร่วมบริหารในการทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

สุรพล พุฒคำ (2544, น. 36-38) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา เลือกที่จะเข้ามาร่วมจัดการศึกษากับสถาบันการศึกษา ว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 3 กลุ่ม คือ 1) เกณฑ์นักเรียนและผู้ปกครองใช้ประเมินสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเลือกสถาบันที่ดีที่สุด ได้แก่ มูลค่าเพิ่มที่นิสิตนักศึกษาได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ คณาจารย์ เกียรติภูมิ ทำเลที่ตั้งสถาบัน ความหลากหลายของหลักสูตร และค่าเล่าเรียน 2) เกณฑ์ที่ผู้ใช้บัณฑิตประเมินสถาบัน เพื่อ

เลือกบัณฑิตที่ดีที่สุด ได้แก่ ตัวบัณฑิตและหลักสูตรที่บัณฑิตเรียนมา 3) เกณฑ์ที่ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาใช้ประเมิน สำหรับปรับปรุงสถาบันมี 5 เกณฑ์ได้แก่ คุณภาพของอาจารย์ คุณภาพของหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวก และคุณภาพการบริหาร

ศันสนีย์ สานุ่ม (2548, น.31) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการดำเนินงานจัดการในงานใดงานหนึ่ง โดยได้ผลประโยชน์และสียผลประโยชน์ร่วมกัน ในการดำเนินงานนั้นทุกคนจะต้องร่วมกันคิด วางแผน ร่วมตัดสินใจ ควบคุมและประสานการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการจัดการศึกษานั้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้บริหาร นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนในท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือบุคคลที่มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกัน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

2.3 หลักสูตร

ความหมาย

หลักสูตร เป็นคำศัพท์ทางการศึกษา มีผู้คนให้ความหมายไว้มากมาย และแตกต่างกันไป บางความหมายมีความกว้างขวาง ครอบคลุมเนื้อหาโดยภาพรวม บางความหมายเป็นไปในทางแคบกระชับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนะของผู้ให้ความหมายดังกล่าว อาทิ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน 2546, หน้า 1742) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตร คือ ประมวลวิชา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 7) กล่าวว่า คำว่าหลักสูตร มีความหมายได้หลายอย่าง เมื่อศึกษาความหมายของหลักสูตรตามนิยมที่มีผู้ให้ไว้ สามารถจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มองเห็นหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่คาดหวัง กลุ่มที่มองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และกลุ่มที่มองหลักสูตรครอบคลุมทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมา

ทัศทอง เข็มกลัด (2561, หน้า 12-13) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรว่า หลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและกาลเวลา ซึ่งมองเห็นความสำคัญของการศึกษาแตกต่างกันออกไป ความเชื่อในปรัชญาทางการศึกษาและจิตวิทยาทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปก็ทำให้ให้ความหมายที่แตกต่างออกไป เช่น ความเชื่อในสารัตถนิยม ก็จะให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือเนื้อหาสาระ แต่ความเชื่อในปรัชญาพิพัฒนาการนิยม จะมองว่าหลักสูตรคือมวลประสบการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดประสบการณ์ ทั้งนี้สิ่งที่มีผลกับความหมายของหลักสูตรอีกประการหนึ่งคือ สภาพการณ์ของ

สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนระบอบการปกครอง ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิต ความคิด ความเชื่อ ความต้องการของคนในสังคม

Saylor, Alexander and Lewis (1981, หน้า 8) ให้ความหมายของ หลักสูตรว่า เป็นแผนการเรียนการสอนที่จัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลที่ได้รับการศึกษา

Beauchamp (1981, หน้า 61-62) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรใน 3 สถานะด้วยกัน คือ 1) ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่งศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรวิธีใช้หลักสูตร 2) ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นอย่างเป็น ทางการซึ่งตามความหมายนี้หมายถึงเอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการซึ่งในเอกสารประกอบด้วยรายละเอียด จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนข้อกำหนด เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับการเรียนการสอนด้วย 3) ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของระบบ

Posner (1992, หน้า 23) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 2 แนว คือ

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดี ยุทธวิธีการเรียนการ สอนที่ครูวางแผนใช้ตามความแตกต่างด้านแนวคิดขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างหลักสูตรในฐานะเป็นเป้าหมาย ของการศึกษา เช่น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้ และหลักสูตรในฐานะเป็นวิธีที่คาดหวังทางการศึกษา

2. หลักสูตร คือ สภาพที่แท้จริงของนักเรียนมากกว่าที่จะเป็นวิธีการที่วางแผนเอาไว้ หรือเป็นประสบการณ์หรือการเรียนรู้

นิรมล ศตวุฒิ (2547, หน้า 54) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึงเอกสารแนวทางใน การจัดการเรียนรู้การนำแนวทางจากเอกสารไปจัดสาระเนื้อหากิจกรรมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนและผลที่เกิดในตัวผู้เรียน

ฆนัท ธาตุทอง (2550, หน้า 7) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึงมวลประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียนทั้งใน และนอกห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรม โครงการหรือแผน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

สุทธนู ศรีไสย์ (2551,หน้า 58) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความหมายทั้งในแนวแคบ และแนวกว้าง โดยในแนวแคบอาจหมายถึง ประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดไว้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุผลตาม เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ ส่วนในแนวกว้างนั้นอาจหมายรวมไปถึงแผนหรือแนวทางที่ใช้ สำหรับจัดการศึกษา จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม หรือมวลประสบการณ์ที่มีอยู่ในโปรแกรมการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามที่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน

สุนทร โคตรบรรเทา (2553,หน้า 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นแผนการปฏิบัติหรือเอกสารที่เขียนขึ้นโดยมียุทธวิธีเพื่อบรรลุเป้าหมายปลายทางที่พึงประสงค์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554,หน้า 6) ได้ให้ความหมายหลักสูตร ใน 2 ความหมาย คือ ความหมายแคบของหลักสูตร คือ วิชาที่สอน ส่วนความหมายที่กว้างของหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้ผู้เรียนทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557,หน้า 3) สรุปความหมายของหลักสูตรได้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลาย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ตามที่สังคมคาดหมายไว้

มารุต พัฒผล (2567,หน้า 1) กล่าวว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งหมดที่สถานศึกษา วางแผนและจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

มาเรียม นิลพันธ์ (2543, หน้า 6) กล่าวว่า หลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน โดยการจัดทำเป็นเอกสารโครงการ แผนหรือข้อกำหนด ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรม การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทย และมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ

ทาบา (Taba,1962, หน้า 11) ได้สรุปเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างสั้นๆว่า หลักสูตรเป็นแผนการเกี่ยวกับการเรียนรู้

กู๊ด (Good, 1973, หน้า 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อสำเร็จหรือรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหนึ่ง

2. หลักสูตร หมายถึง เค้าโครงสร้างทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งที่เฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป

3. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถานศึกษา

สรุปว่า หลักสูตร คือแผนดำเนินการที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ และมีทักษะ ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนเจตคติและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

ความสำคัญ

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรมีการกำหนดหลักการ จุดหมาย และกำหนดโครงสร้างไว้ว่า ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์เรื่องใดบ้าง ซึ่งหลักสูตรก็

ยังเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน อาจจะกล่าวได้ว่า หลักสูตรเปรียบดั่งหัวใจสำคัญของการศึกษา ดังนักวิชาการได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนี้

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546, หน้า 16) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า หลักสูตรสามารถกำหนดทิศทางของการศึกษา ในการทำให้ความรู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมการเสริมสร้างทักษะ การปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และการเสริมเสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาในทุก ๆ ด้าน

ชวลิต ชูกำแพง (2551, หน้า 29) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของประชาชนในประเทศ ซึ่งคนที่จบการศึกษาในแต่ละระดับใน ประเทศ หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของคนที่จบการศึกษาในระดับนั้น ๆ

2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา ถ้าประเทศหรือการศึกษาระดับใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามมา

3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลติดตามผลของการศึกษาได้ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ตลอดทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน

4. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางความรู้ ตลอดทั้งการจัดประสบการณ์ของครูผู้สอน ซึ่งการศึกษาใน แต่ละระดับจะมีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป

5. หลักสูตรเป็นเครื่องทำนายอนาคตการศึกษาของชาติ อนาคตการศึกษาของชาติย่อมมาจากหลักสูตรที่ มีวิสัยทัศน์ ที่มีการวางกรอบเนื้อหาที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

วินัย จันทรวงศ์ (2540,หน้า 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

1. เป็นเอกสารทางราชการที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษานำไปปฏิบัติ

2. เป็นมาตรฐานและเครื่องมือทางการศึกษาที่ควบคุมการเรียนการสอนในระดับของสถานศึกษาให้ถึง เกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

3. หลักสูตรเป็นแม่บทสำคัญต่อการจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกวิชา

4. หลักสูตรเป็นเครื่องมือชี้ความเจริญของชาติ

5. หลักสูตรเป็นแนวดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาในการควบคุมติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการ จัดการศึกษาของชาติ

6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถความประพฤติที่มีประโยชน์ ต่อสังคมในการพัฒนาเยาวชน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, หน้า 7) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1.หลักสูตรเป็นแผนและแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติให้บรรลุตามความมุ่งหมายและนโยบาย

2. หลักสูตรเป็นหลักและเป็นแนวทางในการวางแผนวิชาการ การจัดและการบริหารการศึกษา การสรรหา และพัฒนาบุคลากร การจัดวัสดุอุปกรณ์ นวัตกรรมการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความคาดหวังของหลักสูตร

3.หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนให้ เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของประเทศและสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

4. ระบบหลักสูตรจะกำหนดความมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งทรัพยากรและการประเมินผลสำหรับการจัดการศึกษาของครูและผู้บริหาร

5. หลักสูตรจะเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาสังคมของประเทศ

สุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2554,หน้า 13) สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการ พัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา เพราะเป็นกรอบกำหนดที่ใช้ปฏิบัติร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

มารุต พัฒนผล (2567,หน้า 4–5) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญหลายประการทั้งต่อสังคมและประเทศชาติ บุคลากรทางการศึกษา ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน ดังนี้

1. หลักสูตรมีความสำคัญต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพ ของประชากรในอนาคตว่า ควรมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร

2. หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในฐานะที่เป็นหลักหรือหัวใจของการจัดการศึกษา และการ จัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ แนวการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล การบริหารจัดการ การประกันคุณภาพที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายใช้เป็นแนวทางการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เพื่อให้หลักสูตรบรรลุเป้าประสงค์ของหลักสูตร

3. หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้บริหารการศึกษาในฐานะเป็นกรอบการกำหนดนโยบายทางการศึกษา ให้ สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรตลอดจนการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดและการส่งเสริมและควบคุมคุณภาพการศึกษา

4. หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้สอนในฐานะที่เป็นเครื่องมือชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานด้านการจัดการ เรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะทำให้ผู้สอนทราบเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ แนวการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผล ซึ่งจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ หลักสูตรยังช่วยทำให้ผู้สอนตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการที่จะส่งเสริมคุณภาพของ ผู้เรียนตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สุเทพ ทองสีไพล (2559, หน้า 21) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้ 1) หลักสูตรเปรียบดั่งแม่พิมพ์ของประชาชนในประเทศ โดยผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับของประเทศนั้นๆ หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้ที่สำเร็จการศึกษา 2)หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา หากประเทศหรือการศึกษาระดับใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสามารถสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 3)หลักสูตรเป็นแนวทางในการให้การศึกษา หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลติดตามผลของการศึกษาได้ทั้งผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน 4)หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในระดับมาตรฐานเดียวกัน ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้สะท้อน และบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้ 5)หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางความรู้ ตลอดทั้งการจัดประสบการณ์ของผู้สอน โดยการศึกษาในแต่ละระดับจะมีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป 6)หลักสูตรเป็นเครื่องทำนายอนาคตของการศึกษาชาติ อนาคตการศึกษาของชาติย่อมมาจากหลักสูตรที่มีวิสัยทัศน์ที่มีการวางกรอบเนื้อหาที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษาทุกระดับ เปรียบเสมือนเป็นแนวทางหรือแม่พิมพ์ของการศึกษา การศึกษาทุกระดับชั้นจำเป็นต้องมีหลักสูตรเป็นตัวกำหนด เพื่อให้ได้คุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน สามารถพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

องค์ประกอบของหลักสูตร

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 11) ได้กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ คือ

1. จุดประสงค์
2. สาระความรู้ประสบการณ์
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผล

ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนจะต้องดำเนินการพัฒนาในองค์ประกอบพื้นฐานทั้ง 4 ตามลำดับ กล่าวคือ จะเริ่มต้นที่การกำหนดจุดประสงค์หรือความมุ่งหมาย ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษา เป็นความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนมีหรือปฏิบัติได้ จากนั้นก็พิจารณาว่า การที่จะสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และในระดับใด จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

พระมหาสายัณห์ เปมสีโล (วงศ์สุรินทร์) (2564, หน้า 18) กล่าวว่า หลักสูตรต้องมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ (Objective) 2) เนื้อหา (Subject Matter) 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Experience of Learning) และ 4) การประเมินผล (Evaluation) และเพิ่มองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง มาตรฐานการเรียนรู้ การประกันคุณภาพของหลักสูตร และสื่อการเรียน ดังกล่าวตามลำดับ สำหรับหลักสูตรที่สมบูรณ์นั้นจะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์เป็น องค์ประกอบที่บ่งบอกถึงทิศทางหรือเป้าหมายในการพัฒนา หากขาดเนื้อหาก็จะกำหนดไม่ได้ว่าจะสอนอะไร ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงว่าจะสอนอย่างไร (กิจกรรมการเรียนการสอน) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และจะรู้ได้อย่างไรว่า ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น (การประเมินผล) ก็ขาดไม่ได้เหมือนกัน

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ว่าควรประกอบด้วย 1)เป้าประสงค์ แนะนโยบายการศึกษา 2)จุดหมายของหลักสูตร 3)รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร 4)จุดประสงค์รายวิชา 5)เนื้อหา 6)จุดประสงค์การเรียนรู้ 7)ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 8)การประเมินผล 9)วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ทาบา (Taba, 1962, หน้า 188) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรต้องประกอบด้วย จุดประสงค์ทั่วไป จุดประสงค์รายวิชา เนื้อหา ระยะเวลา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

ไทเลอร์ (Tyler, 1996, หน้า 1) กล่าววว่า โครงสร้างหลักสูตร มี 4 ประการ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย ที่สถานศึกษาต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล 2) ประสบการณ์ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายบรรลุผล 3)วิธีการจัดประสบการณ์ เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4)วิธีการประเมิน เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 39) ได้เสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ควรประกอบดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาเป็นส่วนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดรายวิชาที่จัดสอนในแต่ละปีการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พร้อมจำนวนเวลาเรียน

3. คำอธิบายรายวิชาเป็นรายละเอียดที่ให้ทราบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้อะไรจากรายวิชานั้น ๆ ในคำอธิบายรายวิชาจะประกอบไปด้วยรหัสวิชา ชื่อรายวิชา ประเภทรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน พร้อมทั้งให้ทราบว่าเมื่อเรียนรายวิชานั้นแล้วผู้เรียนจะมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะหรือเจตคติอะไร

4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยระบุแนวการจัด เวลา และแนวการประเมินกิจกรรม

5. เกณฑ์การวัดประเมินผล และจบหลักสูตรเป็นส่วนที่กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับ โดยพัฒนาเกณฑ์ให้สอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตรแกนกลาง

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง วัตถุประสงค์ เนื้อหาและประสบการณ์ของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน และการประเมินผลหลักสูตร

ระดับของหลักสูตร

มีนักการศึกษาได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับระดับของหลักสูตรไว้ ดังนี้ หลักสูตรมีหลายระดับ เช่น หลักสูตรระดับชาติ หลักสูตรระดับท้องถิ่น หลักสูตรระดับสถานศึกษาและ หลักสูตรระดับห้องเรียน ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด, (2546, หน้า 19) หลักสูตรระดับชาติ หรือหลักสูตรแม่บท เป็นหลักสูตรแกนที่เขียนไว้กว้าง และบรรจุสาระที่จำเป็นที่ทุกคน ในประเทศต้องเรียนรู้เหมือนกัน หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนจะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่น มุ่งการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ได้จริงในชีวิต หลักสูตรระดับสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทาขึ้นเพื่อนำไปใช้จริง โดยนำหลักสูตรแม่บทมา ปรับใช้เป็นหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขึ้นเอง เช่น หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อใช้ในสถานศึกษา หลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นหลักสูตรที่สำคัญที่สุด ผู้ที่เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรระดับนี้ ได้แก่ ครู ซึ่งจะนำหลักสูตรระดับชาติ ระดับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษามาพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

สายหยุด ภูปุย (2555,หน้า 9) ได้แบ่งระดับของหลักสูตรแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. หลักสูตรระดับชาติ เป็นหลักสูตรแกนหรือหลักสูตรแม่บทในระดับการศึกษาต่าง ๆ เช่น หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรระดับอุดมศึกษา

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่นเป็นการนำหลักสูตรระดับชาติมาพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ตามลักษณะทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและลักษณะพิเศษของท้องถิ่น

3. หลักสูตรระดับสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้จริงโดยนำหลักสูตรแม่บทมา ปรับให้เป็นหลักสูตรของโรงเรียน รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน

4. หลักสูตรระดับห้องเรียน การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นการนำหลักสูตรมาพัฒนาสู่การ จัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้บุคคลที่สำคัญในการ พัฒนาหลักสูตรระดับนี้ คือ ครูผู้สอน

ชวลิต ชูกำแพง (2551,หน้า 30) กล่าวว่า หลักสูตรมีหลายระดับ ซึ่งสามารถแบ่งระดับของหลักสูตรได้ ดังนี้

1. หลักสูตรระดับชาติ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่เขียนไว้กว้าง ๆ และบรรจุสาระที่จำเป็นที่ทุกคนใน ประเทศต้องเรียนรู้เหมือนกัน ตัวอย่าง ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เด็กไทยทุกคนใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนสาระความรู้พื้นฐานเหมือนกัน

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่เหมาะกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนรู้จะ สอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่น มุ่งการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์จริง ตัวอย่างหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรอบรมต่างๆ ของชุมชนที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐเพื่อส่งเสริมความสามารถของคนในชุมชน และสอดคล้องกับลักษณะของ ท้องถิ่นนั้น เช่น หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน เป็นต้น

3. หลักสูตรระดับสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้จริง โดยนำหลักสูตร ระดับชาติมาปรับให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งต้องนำมาทุกมาตรฐาน และสามารถเพิ่มสาระที่สถานศึกษามี ความเห็นว่าสอดคล้องและจำเป็น

4. หลักสูตรระดับห้องเรียน เป็นหลักสูตรที่สำคัญอันนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน จึงเป็น หลักสูตรที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง ลักษณะของหลักสูตรดังกล่าวจะปรากฏในรูปของ การเขียนโครงการสอน แผนการสอน การปฏิบัติการสอนจริง รวมทั้งมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับใน ห้องเรียน

5. หลักสูตรมีความสำคัญที่มีต่อผู้เรียนและผู้ปกครองในฐานะที่ช่วยทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการ เข้ารับการศึกษา เช่น เนื้อหาสาระ ระยะเวลา ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เมื่อสำเร็จ การศึกษาเป็นต้น อีกทั้งยังช่วยในการวางแผนการเรียนตลอดหลักสูตรและการศึกษาต่อได้อย่างเป็นระบบ

6. หลักสูตรมีความสำคัญต่อชุมชนในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของชุมชน ให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งแต่ละชุมชนอาจมีความต้องการที่แตกต่างกัน จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ และใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน ทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา ตลอดจนเป็นเครื่องชี้วัดถึงความเจริญของ ชาติ หลักสูตรถือเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพราะนำไปสู่ภาคการปฏิบัติ โดยมี รายละเอียดในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีสามารถดำเนินชีวิตด้วยความผาสุก

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557,หน้า 8-9) ได้จำแนกระดับของหลักสูตรไว้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. หลักสูตรระดับอุดมการณ์ (Idea Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่เป็นแนวความคิดและข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของนักการศึกษา ซึ่งต้องการจะให้ผู้เรียนมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น นักการศึกษา ระดับชาติได้มีการสัมมนาเกี่ยวกับทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แล้วได้เสนอแนะไว้เป็นแนวทางของหลักสูตรใหม่ ในอนาคต

2. หลักสูตรระดับปกติ (Formal Curriculum) เป็นหลักสูตรซึ่งได้ถ่ายทอดแนวความคิดของนักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ มาเขียนเป็นเอกสารหลักสูตร หลักสูตรในระดับนี้จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแนวความคิดของ ผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะข้อจำกัดของเอกสาร และวิธีการถ่ายทอดด้วยภาษาเขียน จึงไม่สามารถจะ ถ่ายทอดแนวความคิดทั้งหมดของผู้เชี่ยวชาญมาไว้ในเอกสารหลักสูตรใหม่ในอนาคตแล้วได้มีการนำแนวความคิด ดังกล่าวมาพัฒนาเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่เพื่อใช้พัฒนาผู้เรียนทั่วประเทศ

3. หลักสูตรระดับการเรียนรู้ (Perceived Curriculum) เป็นหลักสูตรตามความเข้าใจของครูผู้ใช้หลักสูตร ถึงแม้จะเป็นหลักสูตรฉบับเดียวกัน ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนก็อาจเข้าใจไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เกิดจากพื้นฐานความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตร ตลอดจนความสามารถในการตีความหมายในเอกสารหลักสูตรของผู้ใช้แต่ละคนแตกต่างกัน นั้นเอง เช่น หลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียน ซึ่งคณะครูและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรได้พัฒนามา เป็นหลักสูตรของตนเอง โดยใช้หลักสูตรแกนกลางระดับชาติมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

4. หลักสูตรระดับปฏิบัติการ (Operational Curriculum) เป็นหลักสูตรการนำไปใช้ในห้องเรียน นั่นคือ หลักจากที่มีครูเข้าใจหลักสูตรอย่างดีแล้ว ก็ต้องนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด แต่เนื่องจากในสภาพความ เป็นจริงแล้วอาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้จึงทำให้สภาพการใช้หลักสูตรจริง ๆ แตกต่างกัน จากหลักสูตรในระดับการรับรู้ทั่วไป เช่น หลักสูตรที่ครูได้ดัดแปลงจากหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การ ปฏิบัติการสอนของตนเองในแต่ละ

กลุ่มสาระการเรียนรู้รายวิชา ซึ่งจะประกอบไปด้วยเอกสารหลักสูตร คู่มือการ ใช้หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ ที่จะเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน

5. หลักสูตรระดับประสบการณ์(Experiential Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน ซึ่งได้รับ การถ่ายทอดจากการเรียนการสอนในระดับปฏิบัติการ นักเรียนแต่ละคนจะได้รับประสบการณ์จากหลักสูตแตกต่าง กันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และวิธีการจัดการเรียนรู้ของครู

พระมหาสายัณห์ เปมสีโล (วงศ์สุรินทร์) (2564, หน้า 12) กล่าวว่า หลักสูตรสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. หลักสูตรระดับชาติหรือหลักสูตรแม่บทที่เขียนไว้กว้าง ๆ และบรรจุสาระที่จำเป็นที่ทุกคนในประเทศต้องเรียนรู้เหมือนกัน เช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

2. หลักสูตรระดับท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นนั้น ๆ มุ่งการเรียนรู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน หลักสูตรการทำขนม และหลักสูตรการทำเครื่องจักสาน เป็นต้น

3. หลักสูตรระดับสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่ทำขึ้นเพื่อนำไปใช้จริงในโรงเรียน โดยนำหลักสูตรระดับชาติ และหลักสูตรท้องถิ่นมาปรับให้เหมาะสมเพื่อใช้เป็นหลักสูตรระดับสถานศึกษา

4. หลักสูตรระดับห้องเรียนเรียน เป็นหลักสูตรที่มีสำคัญที่จะส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง เพราะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยผ่านครูผู้สอน

ดังนั้น กล่าวโดยสรุป ระดับหลักสูตร ประกอบด้วย หลักสูตรระดับชาติ หลักสูตรระดับท้องถิ่น หลักสูตรระดับสถานศึกษา และหลักสูตรในชั้นเรียน ซึ่งแต่ละระดับของหลักสูตรมีบริบทการใช้ที่แตกต่างกัน

ลักษณะหลักสูตรที่ดี

สุนีย์ ภู่พันธ์, (2546, หน้า 19-20) กล่าวว่าหลักสูตรที่ดีควรประกอบด้วย

1. ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา

2. ตรงตามลักษณะของพัฒนาการของเด็กในวัยต่าง ๆ

3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ

4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและมีพัฒนาการในทุกด้าน

5. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะ และวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกันในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

6. หลักสูตรที่ดีควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่ายเพื่อจะให้ได้ผลดีควรจัดทำรูปแบบคณะกรรมการ

7. หลักสูตรที่บูรณาการกับวิชาต่าง ๆ และบูรณาการกับชีวิตจริงได้ เพื่อนำไปสู่การเตรียมอนาคต

8. หลักสูตรที่มีแนวความคิดจากความต้องการหรือสิ่งที่เป็นปัญหาที่สอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาของผู้เรียน และชุมชนอย่างแท้จริง

9. หลักสูตรที่ดีจะต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ

9.1 ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

9.2 ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติ

9.3 ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันแสดงลักษณะของสังคม

9.4 ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์

9.5 ความเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาการศึกษา

9.6 ความเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทางจิตวิทยา

9.7 ความเปลี่ยนแปลงในจุดประสงค์ของการศึกษา ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีสัจจะแห่งตน มีมนุษยสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี

9.8 วิวัฒนาการทางด้านอุตสาหกรรม และภาวะความเป็นอยู่ของสังคมที่เปลี่ยนไป ระบบการปกครอง ประเทศที่เปลี่ยนแปลง

9.9 ความเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่น ๆ ได้แก่ การบริหารการศึกษา อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา วิธีสอน และการประเมินผลการศึกษา

10. หลักสูตรที่ดีจะต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไป และจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกัน

11. หลักสูตรที่ดีจะต้องมีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาส แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต เพื่อให้มีความเป็นอยู่อย่างผาสุก

12. หลักสูตรที่ดีจะต้องเพิ่มพูน และส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของผู้เรียน

13. หลักสูตรที่ดีย่อมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต

14. หลักสูตรที่ดีจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นอิสระ และทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อพัฒนาให้ รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

15. หลักสูตรที่ดีย่อมบอกแนวทาง วิธีสอน และอุปกรณ์สื่อการสอนปรกอบเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้อย่าง เหมาะสม

16. หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลาเพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

17. หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

18. หลักสูตรที่ดีต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหา

19. หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน

20. หลักสูตรที่ดี จะต้องจัดประสบการณ์และกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล

21. หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

สายหยุด ภูปุย (2555, หน้า 9) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา

2. ตรงตามลักษณะของพัฒนาการของผู้เรียนในวัยต่าง ๆ

3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ

4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนสมบูรณ์เพียงพอ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นและมีพัฒนาการในทุกด้าน

5. สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะ และวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกันในอันที่จะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

6. หลักสูตรที่ดีต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์

7. หลักสูตรที่ดีต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไปเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกัน

8. หลักสูตรที่ดี ย่อมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์

9. หลักสูตรที่ดี ต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย

10. หลักสูตรที่ดีต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

พระมหาสายัณห์ เปมสีโล (วงศ์สุรินทร์) (2564, หน้า 20) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรตรงกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาของชาติ ตอบสนองเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพคนในชาติ สภาพของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนต้องสอดคล้องกับผู้เรียนในด้าน

พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ทั้งยังมีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตามสถานการณ์ปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรที่ดี ควรเป็นหลักสูตรที่สนองเจตนารมณ์ของวัตถุประสงค์ เป็นหลักสูตรที่สามารถใช้ได้จริง ดำเนินการได้จริง มีความยืดหยุ่น และผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามที่กำหนดไว้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรใหม่หรือการพัฒนาหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอนที่สำคัญซึ่งนักการศึกษาได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีหลายรูปแบบ จะเห็นได้ว่ามีความคล้ายคลึงกันในส่วนที่เป็นองค์ประกอบหลัก แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างกันคือ การนำเสนอขั้นตอนแต่ละรูปแบบจะมีความละเอียดชัดเจนไม่เหมือนกัน บางรูปแบบมีความละเอียดสามารถมองเห็นขั้นตอนชัดเจนในการปฏิบัติจริง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม การพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องครอบคลุมทั้ง 3 ระบบ คือ มีการสร้าง การใช้ และการประเมินหลักสูตร รวมถึงขั้นตอนการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ (พระมหาสายัณห์ เปมสีโล, 2564, หน้า 75) สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1.รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) เป็นการระดมความคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตร โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายและวิธีการประเมินคุณภาพหลักสูตร ซึ่งการจัดทำหลักสูตรและการสอน ควรจะตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. มีความมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจะแสวงหา

2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

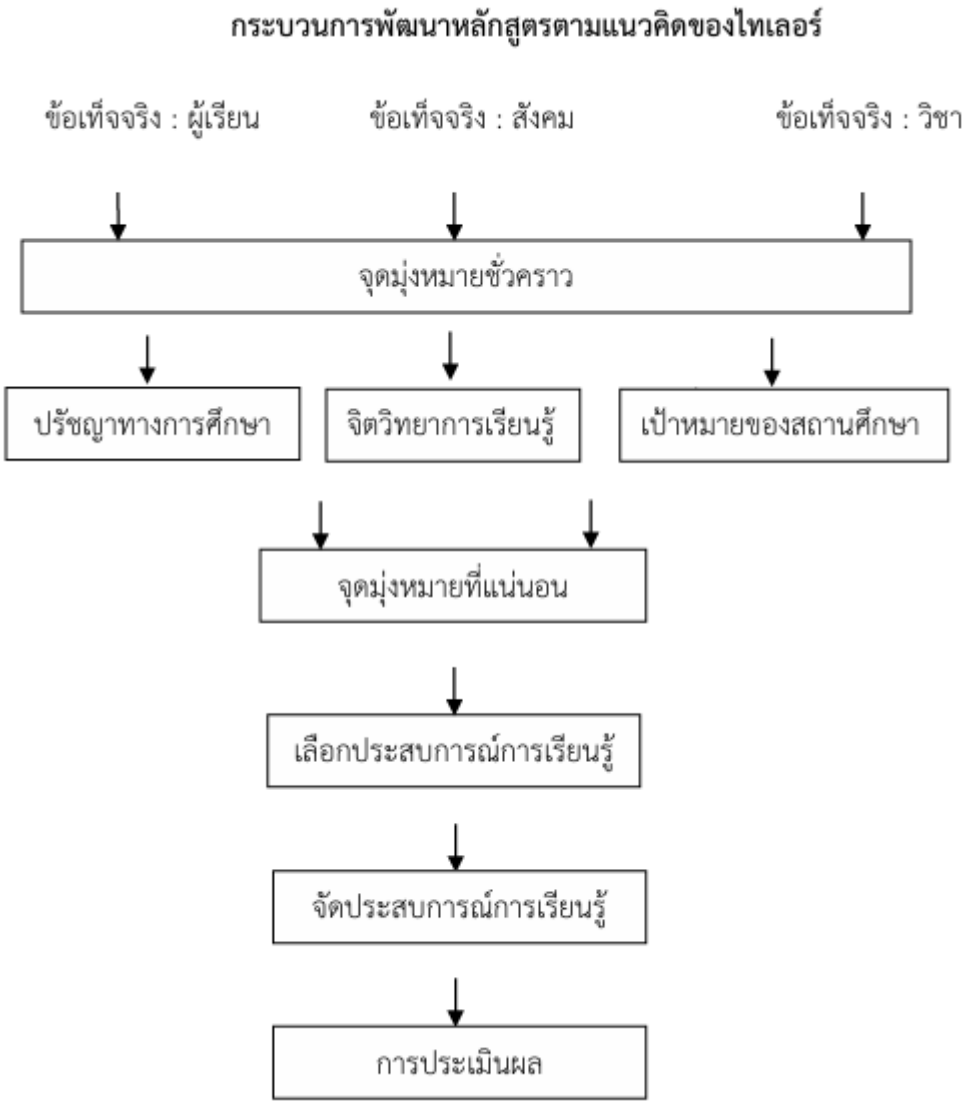
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

4. จะประเมินประสิทธิผลของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุถึงจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) จะเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ จะเน้นกระบวนการสำรวจ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา เพื่อนำมาจัดทำเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้นั้นควรพิจารณาจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์และมีความหลากหลาย

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล ควรกำหนดจุดประสงค์ที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง สร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพเพื่อวัดพฤติกรรมตามที่กำหนดอย่างเหมาะสมและมีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือให้มีความเป็นปรนัย (Objectivity) มีความเชื่อมั่น (Reliabilty) และมีความเที่ยงตรง (Validity)

ภาพที่ 2.1 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของไทเลอร์

ที่มา : (นิรมล ศตวุฒิ, 2554, หน้า 16)

2. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา เป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอนคล้ายรูปแบบของไทเลอร์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนแรกของตัดสินใจว่าควรพัฒนาหลักสูตรอะไรให้กับผู้เรียน โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียนว่าผู้เรียนมีภูมิหลังและมีความต้องการในเรื่องใด อย่างไรบ้าง สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของสังคมและผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว

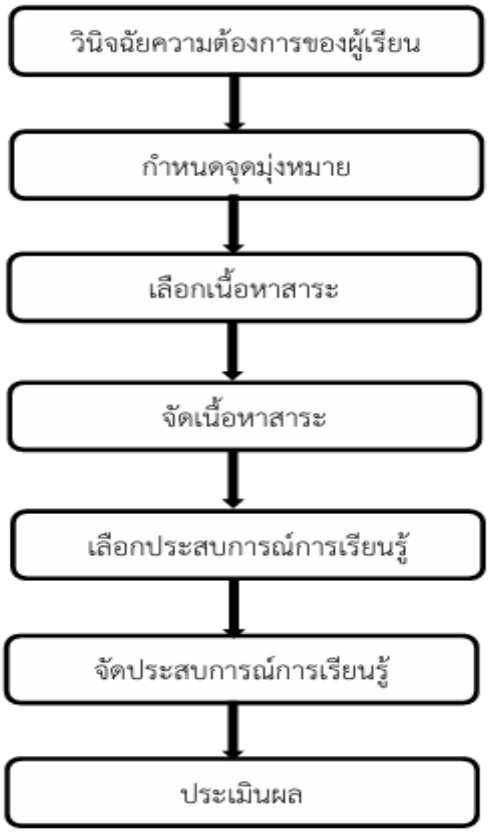
ขั้นตอนที่ 3 เลือกเนื้อหาสาระ เลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วัยและความสามารถของผู้เรียน และยังต้องมีความเชื่อถือได้

ขั้นตอนที่ 4 จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ จัดลำดับเนื้อหาโดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 6 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน คือการตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินอย่างไรใช้เครื่องมืออะไร

ภาพที่ 2.2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของทาบา

ที่มา : (Taba, 1962, หน้า 456-459)

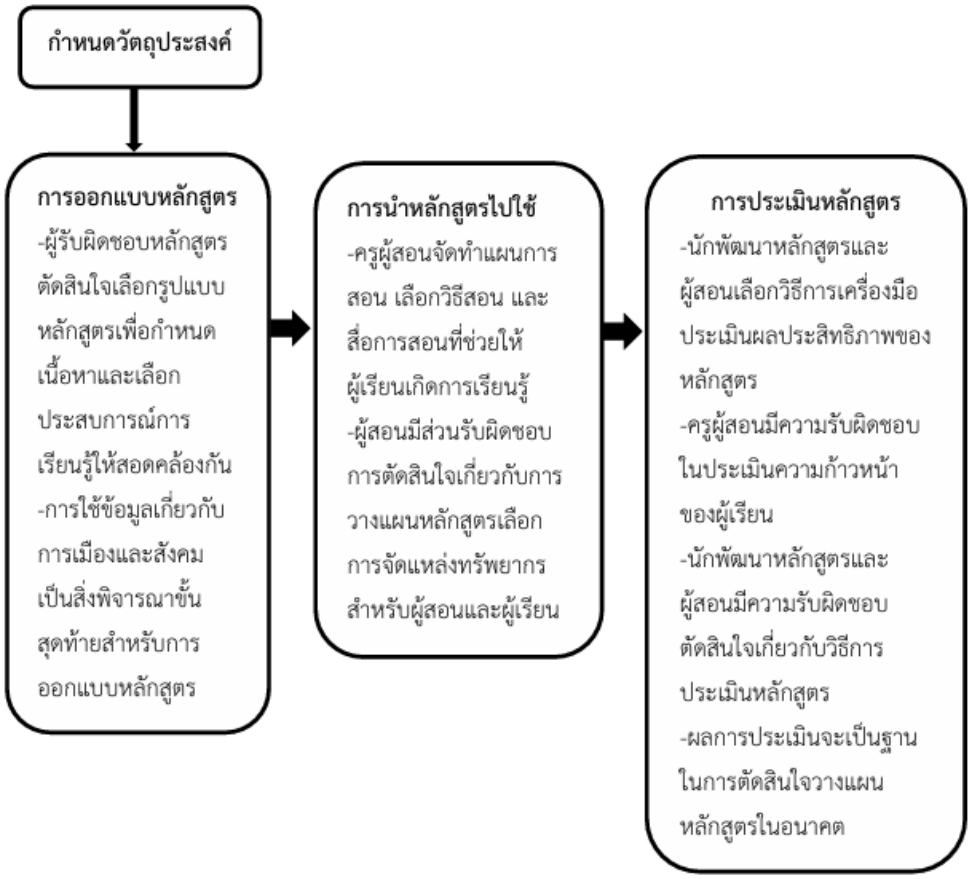
3. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ และเลวิส เป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พัฒนามาจากแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทยเลอร์และทาบาและนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ จุดหมาย และขอบเขต เซเลอร์และ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส ได้เสนอขอบเขตในการกำหนดเป้าหมายและจุดหมายไว้ 4 ขอบเขต ได้แก่ การพัฒนาการส่วนบุคคล สมรรถนะทางสังคม ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และความชำนาญเฉพาะด้าน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตร การวางแผนออกแบบหลักสูตรตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว อย่างไรก็ตามการเลือกรูปแบบของหลักสูตรจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับเป้าหมาย จุดหมาย ความต้องการของผู้เรียนและลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆของสังคม และปรัชญาทางการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนจะต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอน (Instructional Plans) ในรูปแบบต่างๆ ครูผู้สอนจะต้องเลือก วิธีการสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร เป็นการตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือสามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตร ควรจะเน้นที่การประเมินหลักสูตร คุณภาพการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งผลจากการประเมินสามารถเป็นสิ่งช่วยในการตัดสินใจว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป (สิทธิพร เอี่ยมเสน, 2561, หน้า 48-50) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวทางของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ และเลวิส ดังนี้

ภาพที่ 2.3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์และเลวิส

ที่มา : (Saylor, Alexander and Lewis, 1981 : 30)

4. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา ได้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (Oliva, 1992, หน้า 171-175)

1. กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา ปรัชญาและหลักจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งเป้าหมายนี้เป็นความ เชื่อที่ได้มาจากต้องการของสังคมและผู้เรียน

2. วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน ผู้เรียน และเนื้อหาวิชา

3. กำหนดจุดหมายของหลักสูตร

4. กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5. จัดโครงสร้างของหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้

6. กำหนดจุดหมายของการเรียนการสอน

7. กำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน

8. เลือกยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน

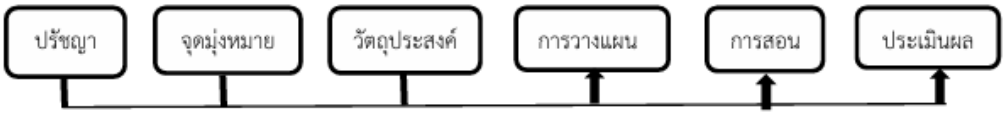
9. เลือกวิธีการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน

10. นำยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนไปใช้

11. ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนไปใช้

12. ประเมินผลหลักสูตร

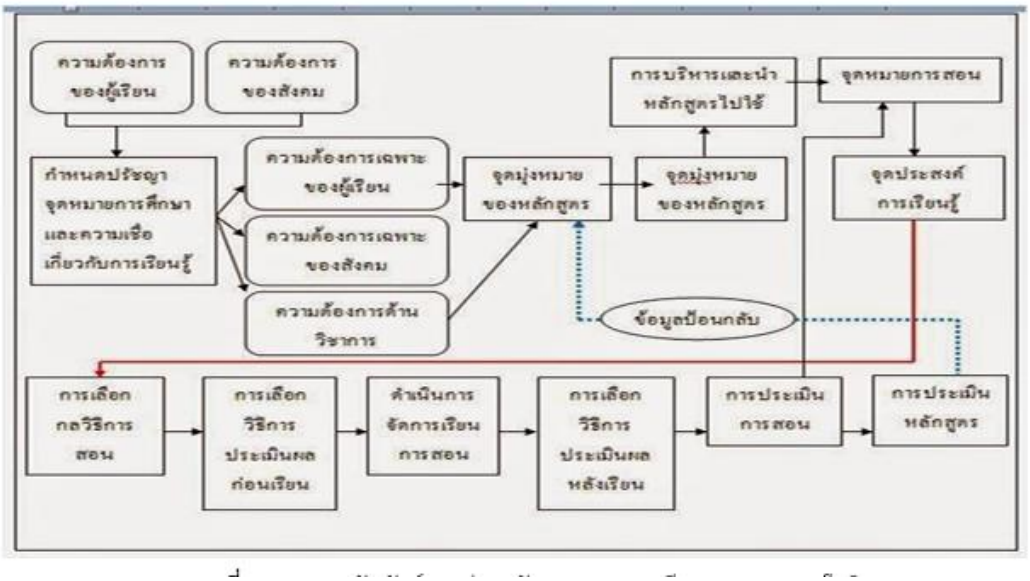
จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา ประกอบด้วย ตามภาพดังนี้

ภาพที่ 2.4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโอลิวา

ที่มา : (Oliva, 1992)

ทั้งนี้ โอลิวายังได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน ดังภาพประกอบ ต่อไปนี้

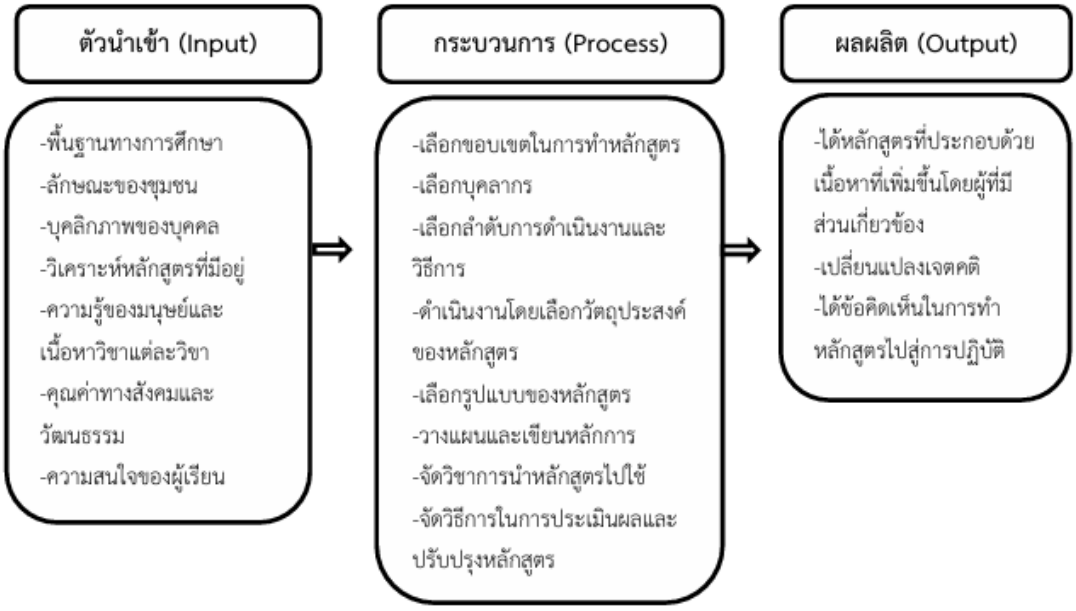

ภาพที่ 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการเรียนการสอนของโอลิวา

ที่มา : (Oliva, 1992)

5. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมป์

โบแชมป์ (Beauchamp, 1981 : 145-149) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรแบบเชิงระบบ ระบบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ตัวนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของโบแชมป์

ที่มา : (Beauchamp, 1981, หน้า 146)

6. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2562, หน้า 4-8) กล่าวว่า การดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ควรมีขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 1 นี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการได้ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ จำเป็นสำหรับการนำมาใช้เป็นพื้นฐานการดำเนินงาน พัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนต่อไป ข้อมูลพื้นฐานดังกล่าว คือ สภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน ปัญหาที่เกิดขึ้น และความต้องการที่จะพัฒนา การดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้อาจใช้วิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง ที่จะใช้หลักสูตรหรือใช้การศึกษาจากเอกสารรายงานของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลก็ได้แก่ แบบสำรวจรายการแบบสอบถาม ประเด็นการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกสาระจากเอกสาร ข้อมูลที่ได้ก็มักวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการบันทึกสรุปพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร ในขั้นตอนที่ 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ขั้นตอนนี้ประกอบด้วยงานย่อย ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การออกแบบหลักสูตร การยกร่างเติมเต็มสาระในหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร (อาจตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้หลักสูตร) ซึ่งมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1) การออกแบบหลักสูตร เป็นการวางแผนตัดสินใจเกี่ยวกับลักษณะของหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นว่าหลักสูตรดังกล่าว มีปรัชญาพื้นฐานความเชื่ออย่างไร มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายของการใช้หลักสูตรในด้านใดบ้างและอย่างไร เนื้อหาสาระที่สำคัญจำเป็นจะต้องมีในหลักสูตรควรประกอบไปด้วยอะไรบ้าง กิจกรรมหรือแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนควรทำอย่างไร และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนทำอย่างไร การตัดสินใจในแต่ละประเด็นที่กล่าวมานี้ ต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนการวิจัยที่ผ่านมาทั้งสิ้น

2) ยกร่างเติมเต็มสาระในหลักสูตร เป็นการเขียนสาระในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร หลังจากที่ได้ตัดสินใจออกแบบหลักสูตรไว้ สาระที่จะเติมเต็มนี้ต้องให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้มาจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1

3) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร คุณภาพของหลักสูตรที่จะตรวจสอบในขั้นตอนนี้ได้แก่ ความถูกต้องตามหลักวิชา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้หลักสูตร ซึ่งมีวิธีการสอดคล้องดังนี้

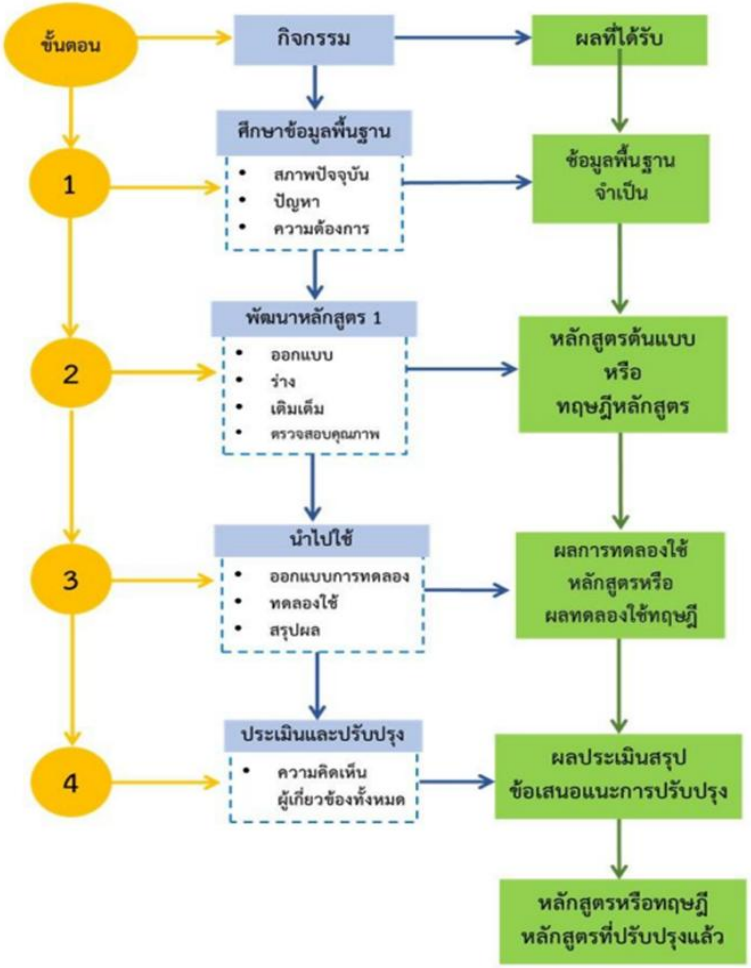
3.1) ความถูกต้องตามหลักวิชา สามารถตรวจสอบได้โดยตัวผู้ยกร่างหลักสูตรเองหรือทีมยกร่างหลักสูตร และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบทั้งสองลักษณะมีวิธีการแตกต่างกัน กล่าวคือกรณีตรวจสอบด้วยตนเองของผู้ยกร่างหลักสูตรหรือทีมงาน เป็นการ

ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบแต่ละส่วนของหลักสูตรโดยการใช้กรอบความสัมพันธ์เชิงตรรกะ (Logical Framework Relation)

3.2) ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการใช้หลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้นั้น ดำเนินการได้โดยกลุ่มผู้ใช้หลักสูตรเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นประการหนึ่งกับอีกประการหนึ่งนั้น ควรนำไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มเป้าหมายผู้รับการใช้หลักสูตร ในการให้ผู้ใช้หลักสูตรเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นนั้น อาจใช้การจัดประชุมเพื่อนำเสนอรายละเอียดของหลักสูตรแต่ละส่วนแล้วให้ผู้ใช้หลักสูตรแสดงความเห็นให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปรับแก้หรืออาจใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกับบุคคลกลุ่มนี้

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนการนำหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในสถานการณ์จริง ตามแผนการใช้หลักสูตรที่กำหนดไว้ ในขั้นตอนการใช้หลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับการเลือกแบบแผนการทดลอง (Experimental Design) เพื่อที่จะศึกษาว่ากลุ่มเป้าหมายที่รับการใช้หลักสูตรนั้น พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะจากการใช้หลักสูตรหรือไม่ ดังนั้นการเลือกแบบแผนการทดลองจึงต้องใช้หลักการ “max min con” ให้ได้มากที่สุด นอกจากนั้นแล้วสิ่งที่พึงเกิดหรือได้รับจากการทดลองใช้หลักสูตรก็คือ ความต้องการและหรือปัญหาที่เกิดจากการอภิปรายในขั้นตอนที่ 1 ที่พบจากการวิจัย นั้น ได้รับการแก้ไขหรือไม่อย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ภายหลังจากหลักสูตรถูกนำไปใช้ครบตามแผนการใช้ที่กำหนดแล้วก็ต้องดำเนินการประเมินสรุป (Summative Evaluations) ภาพรวมการใช้หลักสูตรโดยเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทุกกลุ่มหรือเป็นการประเมินแบบ 360 องศาทั้งนี้วิธีการเก็บข้อมูลอาจใช้ได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความเหมาะสม เช่น การจัดประชุมสะท้อนกลับความคิดเห็นหรือใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมได้มานี้จะนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป การดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร (หรือทฤษฎีหลักสูตร) ในแต่ละขั้นตอนสรุปดังภาพประกอบ ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์

ที่มา : (รัตนะ บัวสนธ์, 2562, หน้า 4)

7. รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, หน้า 57) ได้สรุปแนวคิดและขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างและการออกแบบหลักสูตรขึ้นมา โดยอาศัยข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมปัจจุบัน โดยปรึกษาหารือกับ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ

2. ยกร่างเนื้อหาสาระ แต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียน และแต่ละรายวิชา โดยปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ แต่ละสาขาวิชาเป็นผู้กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนการสอน ทำบันทึกการสอน ผลิตสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

3. นำหลักสูตรที่พัฒนาได้แล้วไปทดลองใช้ในสถานศึกษานาร่อง (สถานศึกษาทดลองใช้หลักสูตรใหม่) โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้ ถ้ามีข้อบกพร่องก็ทำการแก้ไขปรับปรุง โดยปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาอยู่ตลอดเวลา

4. อบรมผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจหลักสูตรใหม่ เพื่อจะได้ใช้หลักสูตรใหม่ให้ถูกต้องเหมาะสมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

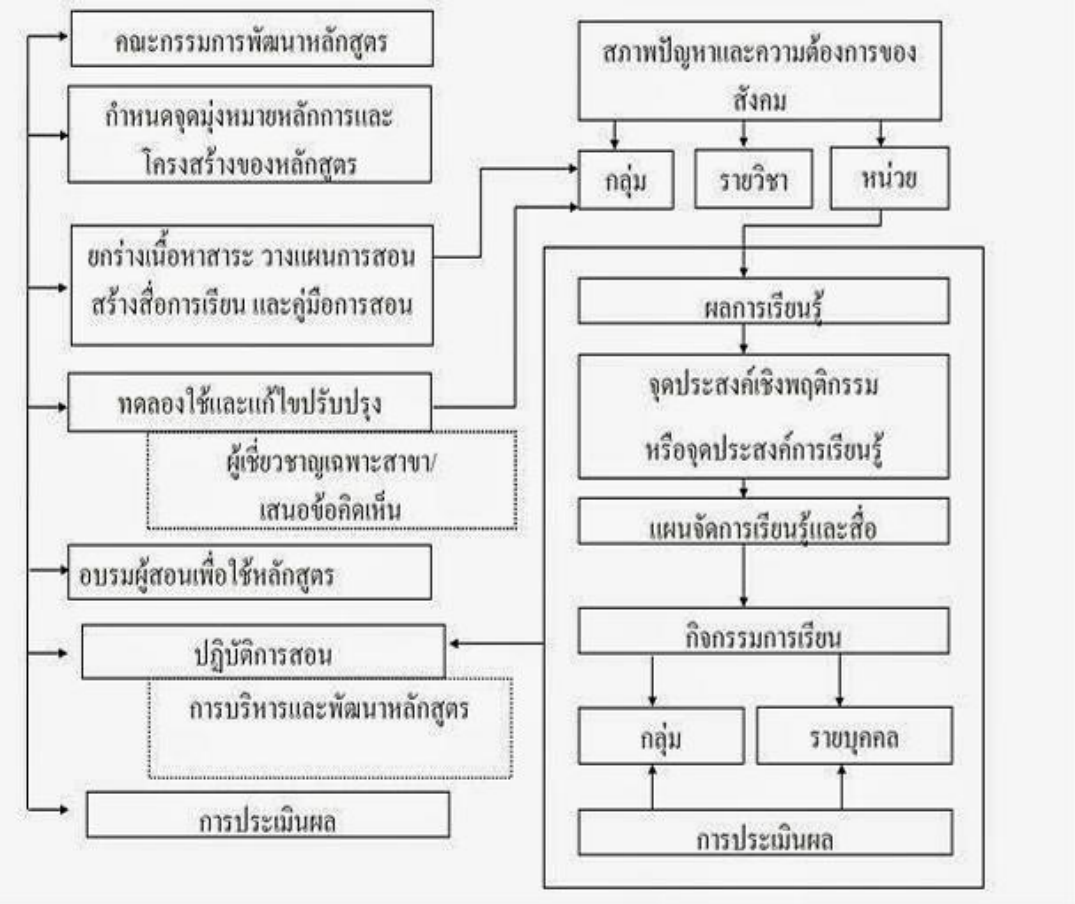
5. นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอนที่สถานศึกษาก่อนประการใช้หลักสูตร สนับสนุนให้ผู้บริหารและผู้สอนนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาต่อไป กิจกรรมการใช้หลักสูตรใหม่มี 4 ประการคือ

5.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ เอกสารหลักสูตร สื่อและอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นที่จะต้องใช้ประกอบการเรียนการสอน

5.2 ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตร และบริการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ อบรมผู้สอนและบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการใช้หลักสูตร จัดห้องสมุด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการสอนทุกชนิด รวมทั้งจัดงบประมาณสนับสนุนการบริหารหลักสูตร

5.3 การสอนเป็นหน้าที่ของผู้สอนประจำการทั่วไปที่จะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5.4 การประเมินผล เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องของหลักสูตร แล้วดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป การประเมินผลมี 2 ประเภท คือ การประเมินผลการเรียนของผู้เรียน และการประเมินผลหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ การประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนประเมินผลการใช้หลักสูตรในการประเมินผลหลักสูตรนั้นจะต้องประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมปัจจุบันย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสาร เครื่องอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต และ การประกอบอาชีพแต่ละสาขา ก็มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรดังภาพประกอบ

ภาพที่ 2.7 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่

ที่มา : (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554, หน้า 57-59)

8. รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของสงัด อุทรานันท์

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 38-42) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า แต่ละขั้นตอนของหลักสูตรจะมีความต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรคือ ข้อมูลทางด้านประวัติและปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติของเนื้อหา ก่อนที่จะมีการร่างหลักสูตรใหม่ขึ้นมา ควรจะได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรเสียก่อนเพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและของผู้เรียน เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและสังคม

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อเป็นการมุ่งแก้ปัญหา และสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร

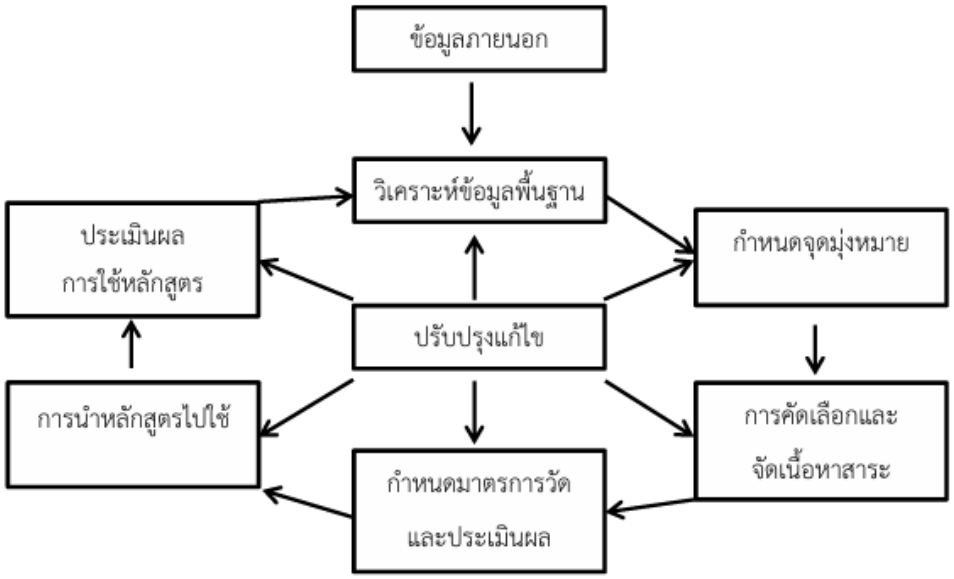
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอนเป็นเสมือนสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล เป็นการกำหนดว่า ควรจะวัดและประเมินผลอะไรบ้าง จึงจะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร โดยทั่วไปมักจะไม่กล่าวถึงการวัดผลการเรียนโดยตรง แต่อาจทำได้โดยการทดลองใช้หลักสูตร ประเมินโครงร่างหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้

5. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ หรือไปสู่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและการบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร มีความมุ่งหมายที่จะประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าผลิตผลที่ได้จากหลักสูตรเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหวังของสังคม และผู้เรียนเพียงใด

7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้อยู่ ให้มีความเหมาะสมหรือ ให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมมากขึ้น กระบวนการในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะเริ่มปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนใดของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรก็ได้ แต่เมื่อเริ่มตรงขั้นตอนไหนก็จะต้องดำเนินการในขั้นตอนต่อไปจนครบทุกกระบวนการในวัฏจักรของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังภาพแนวคิดของสงัด อุทรานันท์ ในการแสดงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.8 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่ประมวลจากแนวคิดของสงัด อุทรานันท์

ที่มา : (สงัด อุทรานันท์, 2532, หน้า 39)

กล่าวโดยสรุป กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สร้างหรือหล่อหลอมหลักสูตรให้เกิดขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีกระบวนการตั้งแต่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การดำเนินการพัฒนา การนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ในสถานศึกษาทุกระดับ หลักสูตรคือหัวใจสำคัญของการศึกษา การศึกษาดังกล่าว ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เกิดจากหลักสูตรได้กำหนดกรอบมาตรฐานหรือเกณฑ์มาตรฐานของแต่ละระดับชั้น หลักสูตรเป็นแก่นสำคัญในการวางแนวทางการจัด การศึกษา เป็นตัวกำหนดทิศทางของการศึกษาในการที่จะให้ความรู้ การเสริมสร้าง เจตคติ ตลอดทั้งการฝึกฝนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารอบด้าน หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของ การจัดการเรียนการสอน ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้และทำให้การศึกษา มีประสิทธิภาพ หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพ คุณภาพของพลเมือง จะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้ผ่านการศึกษามีคุณสมบัติอย่างไร

ดังนั้นหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จึงเป็นหลักสูตรที่สามารถกำหนดทิศทางผู้เรียนให้เป็นนักบริหารการศึกษาที่ดี เป็นนักการศึกษาที่ดี โดยมีกระบวนการเรียนการสอน การอบรมพัฒนา ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ผ่านรายวิชา ตลอดหลักสูตร จึงเชื่อได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มี

กระบวนการ ขั้นตอน วิธีดำเนินการต่าง ๆ ที่ครอบคลุม สามารถตอบโจทย์ต่าง ๆ ให้กับผู้สนใจในการเรียนหลักสูตรนี้ได้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรุณา มธุลาภรังสรรค์ (2566, หน้า 87) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยพบว่า อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า มี 6 ด้าน มี 64 ตัวแปร มีแนวการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า คือ 1)ด้านการวางแผนรับนักศึกษาและการผลิตบัณฑิต เป้าหมายจำนวนรับนักศึกษา การวางแผนรับนักศึกษาใหม่ต้องมีกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้สนใจปฏิบัติธรรม โดยการจัดทำหลักสูตรระยะสั้น 2)ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การปฏิบัติการจะคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ปรับรูปแบบกิจกรรมมุ่งสู่วิถีชีวิตแนวใหม่ 3)ด้านการประเมินผล ประเมินต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจน สมเหตุสมผล เชื่อถือได้ มีความโปร่งใส และมีมาตรฐานเดียวกัน 4)ด้านการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการหลายศาสตร์ และประยุกต์พุทธธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่ เน้นสาระเนื้อหาพระพุทธศาสนาที่สนองตอบและสามารถนำไปประยุกต์รับใช้สังคมมากขึ้น 5)ด้านการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ส่งเสริม พัฒนาและประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพ เน้นการปฏิบัติงานวิจัย การให้บริการวิชาการ การจัดการเรียนการสอน ที่เป็นระบบผสมผสาน และ 6)ด้านการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการมหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องมีความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจและสังคม

สำราญ ทองแพง (2560, หน้า 41) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อนาคตภาพมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในทศวรรษหน้า (2559-2569) ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีบริบทสำคัญคือ เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่สอนเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาพุทธแก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ ตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มีวิทยาเขต 10 แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ 8 แห่ง และสถาบันสมทบ 7 แห่ง สถานภาพการจัดตั้งเป็นนิติบุคคลในกำกับของรัฐ ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านจุดแข็ง พบว่า ได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีเครือข่ายวิทยาเขตขยายไปหลายจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีหลักฐานที่เน้นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งมีงานวิจัยและบริการชุมชนทางด้านพระพุทธศาสนาที่เป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์และชุมชนสังคม ด้านจุดอ่อน พบว่า เนื่องจากขาดระบบคัดเลือก ทำให้ได้นิสิตที่มีวัยวุฒิ และคุณวุฒิของปีนั้นๆ มีความรู้พื้นฐานแตกต่างกัน ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันชุมชนยังไม่เป็นระบบ ทำให้งานวิจัยเชิงบูรณาการมีน้อย ด้านโอกาส พบว่า มีต้นทุนทางสังคม

สูง จึงได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล คณะสงฆ์ และนานาชาติ ด้านงบประมาณ ด้านอุปสรรค พบว่า การขาดแคลนคณาจารย์ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ตรงตามสาขาวิชาที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

เมื่อวิเคราะห์การจัดการศึกษาที่เกิดประสิทธิผลและนำไปสู่การเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกิดจากการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความตระหนักในการเห็นคุณค่าขององค์กร การศึกษาอนาคตภาพของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในมิติของแนวโน้ม พบว่า มหาวิทยาลัยมุ่งผลิตสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม ทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีหลักสูตรระยะสั้นอีกหลากหลายสาขา

พระวิเชียร สีหาบุตร (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในสังคมอนาคต ผลการวิจัยพบว่า

ตอนที่ 1 สำรวจความต้องการของบุคลากร ที่เป็นอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา จำนวน 100 รูป/คน ใน 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 สภาพที่เป็นอยู่จริงในการพัฒนาหลักสูตร ด้านที่ 2 การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพ ด้านที่ 3 ด้านความร่วมมือส่งเสริมการเรียนรู้ และ ด้านที่ 4 ความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดในอนาคต ซึ่งด้านที่ 1, 2 และ 3 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และระดับปานกลาง ด้านที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความคาดหวังต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยรวมทั้ง 3 ด้าน ค่า PNI Modified พบว่า ด้านการตรวจสอบและการควบคุมคุณภาพ มีความแตกต่างมาก มีค่าเท่ากับ 0.42 รองลงมาคือ ด้านความร่วมมือส่งเสริมการเรียนรู้ มีความแตกต่าง มีค่าเท่ากับ 0.42

ตอนที่ 2 การทำ SWOT Analysis กับผู้บริหาร คณาจารย์ 50 รูป/คน ได้ผลดังนี้ 1.จุดแข็งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คือ 1)ในทุกหลักสูตรและทุกระดับการศึกษามีวิชาพระพุทธศาสนาบรรจุไว้ 2)ผู้สำเร็จการศึกษาจาก มมร มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา 2.จุดอ่อน คือ 1)ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตรมีจำกัด 2)การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนขาดคุณภาพ 3)บุคลากรขาดความชำนาญเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี 3. โอกาส คือ 1)จัดอบรมด้านวิชาการ และอบรมเชิงปฏิบัติการด้านวิชาการบ่อยขึ้น 2)ช่วยงานคณะสงฆ์ในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์และร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต 3)ฝึกฝนบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ 4. ข้อจำกัด (ภัยคุกคาม) 1)ผู้มีความรู้และแตกฉานด้านการพัฒนาหลักสูตรมีน้อย 2)หลักสูตรที่เปิดสอนมีน้อย ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน 3)สถาบันขาดความน่าเชื่อถือจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย 4)ความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 21 รูป จาก 3 กลุ่มงาน 4 ด้าน ดังนี้ กลุ่มงานที่ 1 ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร ด้านที่ 2 การพัฒนาระบบการเรียนการสอน ด้านที่ 3 การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี และ ด้านที่ 4 การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอน กลุ่มงานที่ 2 ด้านที่ 1 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านที่ 2 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านที่ 3 การพัฒนาการนิเทศและแนะแนว และด้านที่ 4 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ กลุ่มงานที่ 3 ด้านที่ 1 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่บุคลากร ด้านที่ 2 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ครอบครัว ด้านที่ 3 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และด้านที่ 4 การประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันโดยค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา, 2561, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงานงบประมาณ และด้านโครงสร้างบริหารอยู่ในระดับปานกลาง และด้านบุคลากร อยู่ในระดับน้อย จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสภาพการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถรองรับกับประชาคมอาเซียนมากนัก ทั้งนี้ปัญหาเกิดจากโครงสร้างการบริหารยังเป็นรูปแบบเดิม ไม่ทันสมัย ผู้บริหารไม่ได้พิจารณาบุคลากรตามความรู้ความสามารถ งบประมาณมีจำนวนจำกัดและการจัดสรรงบประมาณกระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลาง ความต้องการในการบริหารจัดการคือ ปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารงานและกฎระเบียบต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยให้มีความยืดหยุ่นไม่ซ้ำซ้อน เน้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เป็นประบวนการ มุ่งเน้นกลยุทธ์การบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่ ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและสอดคล้องกับประชาคมอาเซียน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน มีดังนี้ 1) เสริมสร้างสมรรถนะและเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตตามแนวพุทธศาสนาให้มีคุณภาพมาตรฐานในระดับสากล โดยจัดการศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ที่บูรณาการด้วยหลักพระพุทธศาสนา เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมสูง มีความรู้ ทักษะวิชาชีพและสามารถแข่งขันได้ 2) สร้างสรรค์นวัตกรรมงานวิจัยและองค์ความรู้ทางพุทธศาสตร์เพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนาแห่งอาเซียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประชาสังคมแห่งอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) บริการวิชาการทางด้านพุทธศาสนาเพื่อแก้ปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ ในภูมิภาค รวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาคมอาเซียน 4) บูรณาการแหล่งการเรียนรู้ด้านศาสนา และวัฒนธรรมที่หลากหลายของอาเซียนให้มั่นคงและยั่งยืนภายใต้ยุทธศาสตร์เอกลักษณ์เดียวกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนส่งเสริม

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับภูมิภาคต่าง ๆ และระหว่างประเทศ 5) พัฒนาระบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยบูรณาการเข้ากับระบบสากลให้มีมาตรฐานในการรองรับกับประชาคมอาเซียนและการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

กรณัฏฐ์ สกุลกฤติ (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะการทำงานในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า

1) กรอบแนวคิดการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ (1) การบริหารด้านการผลิตบัณฑิต (2) การบริหารด้านการวิจัย (3) การบริหารด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และ (4) การบริหารด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และกรอบแนวคิดทักษะการทำงานในอนาคต ประกอบด้วย ทักษะหลัก 4 กลุ่ม ดังนี้ (1) ทักษะส่วนบุคคล (2) ทักษาะด้านคน (3) ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ และ (4) ทักษะที่ใช้ในการทำงาน มีองค์ประกอบทักษะ 18 ทักษะ

2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะการทำงานในอนาคต พบว่า ด้านการผลิตบัณฑิตเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด และในการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทุกด้าน มีทักษะที่ใช้ในการทำงานเป็นความต้องการจำเป็นสูงสุด

3) นวัตกรรมการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะการทำงานในอนาคต คือ นวัตกรรมการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เน้นการผลิตบัณฑิตให้มีทักษะ W-K-P (Workplace skills:ทักษะที่ใช้ในการทำงาน/ Knowledge application skills:ทักษะประยุกต์ใช้ความรู้ /Personal skills:ทักษะส่วนบุคคล) ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาคณาจารย์และบุคลากร (W-K-P Faculty) การประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงการดำเนินงาน (W-K-P Evaluation) การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (W-K-P Learning Outcomes) การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (W-K-P Curriculum) การจัดการเรียนการสอน (W-K-P Learning) และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (W-K-P Activities)

ขวัญใจ แก้วแสง และคณะ (2564, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.89) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวัดผล และประเมินผลทางการศึกษา($\overline{X}$ =3.98) ด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร ($\overline{X}$ =3.91) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\overline{X}$ =3.90) และด้านสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ($\overline{X}$ =3.78) 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย 2.1)ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัย พันธกิจ วัตถุประสงค์ และวิถีแห่งการพัฒนา 2.2) กระบวนการ ซึ่งมีกลไกขับเคลื่อนประกอบด้วยวงจรควบคุมคุณภาพ PDCA และการทำงานเป็นทีม

และ 2.3) ผลผลิต มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ คุณภาพบัณฑิต และความพึงพอใจในระบบการบริหารงานวิชาการ 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.25) และรายด้านโดยด้านที่มีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านความถูกต้อง ($\overline{X}$ =4.40) รองลงมาคือด้านความเหมาะสม และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ส่วนด้านที่มีความเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\overline{X}$ =4.28)

พีรวัช ตันไพบูลย์ (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตรการสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์คุณภาพงานวิจัยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.93, S.D.=0.29) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า งานวิจัยด้านการสอน มีผลการประเมินคุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 4.94, S.D.=0.28) รองลงมา คือ งานวิจัยด้านการนิเทศ (ค่าเฉลี่ย= 4.93, S.D.=0.36) และงานวิจัยด้านหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย= 4.92, S.D.=0.33) ตามลำดับ

2. คุณลักษณะงานวิจัยและองค์ความรู้ด้านหลักสูตร พบว่า งานวิจัยด้านหลักสูตรใช้แนวคิดของสงัด อุทรานันท์ มากที่สุด ร้อยละ 73.33 มีจุดประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตรคือ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สร้างหลักสูตร ทดลองใช้ และประเมินผลหลักสูตร จุดประสงค์ในการประเมินหลักสูตร คือ ประเมินหลักสูตรและเปรียบเทียบผลการประเมินหลักสูตร ด้านบริบทปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลผลิต คุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการสอน พบว่า งานวิจัยด้านการสอนใช้แบบแผนการวิจัย แบบ The One Group Pretest Design มากที่สุด ร้อยละ 81.50 และเมื่อพิจารณาตามรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากล ผู้วิจัยได้ใช้การพัฒนานวัตกรรมมากที่สุด ร้อยละ 31.79 คุณลักษณะงานวิจัย และองค์ความรู้ด้านการนิเทศ พบว่า งานวิจัยด้านการนิเทศใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ร้อยละ 66.67 จุดประสงค์ในการนิเทศ คือ ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการสอนของครู เปรียบเทียบความสามารถของครู ก่อนและหลังนิเทศ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ศึกษาความคิดเห็นของครู และศึกษาความคิดเห็นของผู้นิเทศ

อนุวัตร อินทนชิตจุ้ย (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลางโดยภาพรวม พบว่า 1.1) ผลการประเมินด้านบริบทโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตรมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก 1.2) ผลการ

ประเมินด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวม พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร และนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1.3) ผลการประเมินด้านกระบวนการโดยภาพรวม พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร และนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1.4) ผลการประเมินด้านผลผลิตโดยภาพรวม พบว่า นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหารและอาจารย์ประจำหลักสูตร มีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ จากการสัมภาษณ์พบว่า ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต การบริหารจัดการหลักสูตรโดยภาพรวม มีความสอดคล้องเหมาะสม และน่าพอใจทั้ง 4 ด้าน 3) ผลการเปรียบเทียบการประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง กับทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า 3.1)ผลการประเมินด้านบริบทโดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหาร มีความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนอาจารย์ประจำหลักสูตรมีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยเห็นว่าการบริหาร จัดการหลักสูตรมีความเหมาะสมชัดเจนดี 3.2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวม พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร และนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมดี 3.3) ผลการประเมินด้านกระบวนการโดยภาพรวม พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหาร อาจารย์ประจำหลักสูตร และนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ทุกท่านโดยเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับดี 3.4) ผลการประเมินด้านผลผลิตโดยภาพรวม พบว่า นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหารและอาจารย์ประจำหลักสูตร มีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยเห็นว่าการบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสมดี

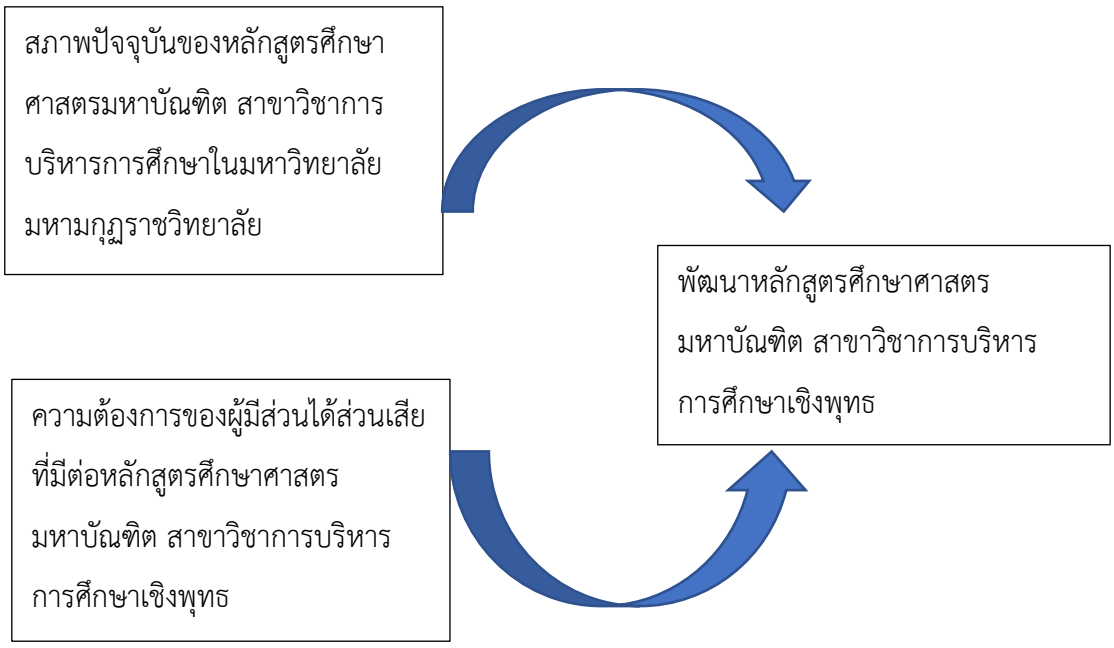
ธีรนันท์ ตันพานิชย์ และคณะ (2567, หน้า 40-54) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา พบว่า บัณฑิตในหลักสูตรสามารถสร้างและออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ทางพลศึกษาที่มีคุณภาพบนฐานการวิจัยและหลักวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทของของผู้เรียน ชุมชน และสังคม สามารถออกแบบการวิจัยและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ทางพลศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถเผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้ตามหลักทางวิชาการและการวิจัยทางพลศึกษา สู่การเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสามารถแสดงออกและปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพทางพลศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อสมรรถนะที่จำเป็นของมหาบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา พบว่าด้านความรู้ บัณฑิตต้องมีการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตัวเองตลอดเวลาตลอดชีวิต สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประยุกต์องค์ความรู้ไปใช้ในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานได้ ต้องมีความรู้ที่เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต ต้องมีความรู้ความ เข้าใจอย่างลึกซึ้งในศาสตร์ของตนเอง และสามารถแสวงหาองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงได้ด้วยตนเอง ด้านทักษะสามารถออกแบบและสร้างสื่อการจัดการเรียนรู้ทางพลศึกษา การบริหารจัดการทางพลศึกษา และบัณฑิตต้องมีทักษะในการเลือกข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ข้อมูลอย่างมีสติและมีเหตุผล ต้องมีทักษะการควบคุมอารมณ์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคม ต้องมีทักษะการประกอบการอย่างมืออาชีพต้องมีทักษะการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี ต้องมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีทักษะการจัดการตนเองอย่างเป็นระบบ ต้องมีทักษะการประยุกต์ใช้ข้อมูล เพื่อสามารถสร้างการแข่งขันได้ และต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยี และรู้เท่าทันข้อมูลท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ด้านเจตคติ บัณฑิตต้องมีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับตนเอง และผู้อื่น ต้องมีความกล้าที่จะเป็นตัวของตัวเองไม่ใช่ทำตามคนอื่น ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ต้องมีความซื่อตรงและเที่ยงธรรม ต้องมีความตระหนักคิด มีสติ ต้องมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี ต้องมีความอ่อนน้อม ถ่อมตน ต้องมีทัศนคติเชิงบวก ต้องมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องมีการเคารพในความเป็นผู้ใหญ่ ต้องมีความเคารพสถานที่ที่เข้าไปอยู่ ต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองในองค์กร

2.5 สรุปกรอบแนวความคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูล นักวิชาการ นักปราชญ์ ได้กำหนดตามแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ(Survey Research) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดของประชากร จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ จำนวน 235 รูป/คน จำนวนดังกล่าวเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์เชิงสถิติ และเป็นไปตามหลักของ Krejcie and Morgan และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 รูป/คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

ที่	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	ผู้บริหารวิทยาเขต	5	4
2	อาจารย์	5	4
3	เจ้าหน้าที่	5	4
4	นักศึกษาปัจจุบัน	60	33
5	ศิษย์เก่า	35	27

6	ครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ	50	29
7	ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน	15	12
8	ผู้สนใจทั่วไป	50	29
9	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	10	8
	รวม	**235**	**150**

ตารางที่ 3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน ดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลาก ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีวิธีการต่อไปนี้

1) จัดทำกรอบการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Frame) และกำหนดขนาดตัวอย่าง

2) จัดทำฉลากหมายเลขประชากรตาม (Sampling Frame) โดยให้ฉลากมีลักษณะเหมือน ๆ กัน แล้วใส่ในภาชนะคลุกเคล้าให้ทั่ว

3) จับฉลากครั้งละหน่วยจนครบตามขนาดของตัวอย่าง ทั้งนี้จับฉลากโดยไม่มีการแทนที่ หมายถึง ฉลากที่จับได้จะไม่ใส่ลงในภาชนะอีก

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา

3.3.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

3.3.1.3 สร้างเครื่องมือ จากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1.4 เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ

3.3.1.5 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสร้างคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC (Index of Item Objective Congruence)

3.3.1.6 นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร

การหาสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach. 1990, p. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่น .....

3.3.1.7 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ จำนวน 150 ชุด

3.3.2 ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ หรือตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพปัจจุบัน, การศึกษา, รายได้ต่อเดือนและรายได้แหล่งอื่น, และหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ได้แก่ 1ด้านความรู้ 2)ด้านทักษะ 3)ด้านคุณธรรมจริยธรรม 4)ด้านคุณลักษณะ จำนวน 24 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน		ระดับความคิดเห็น
5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามแบบปลายเปิด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจมีขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัย ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัย ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ จำนวน 150 ชุด เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.4.2 ผู้วิจัย รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ทั้งหมดจำนวน 150 ชุด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

3.5.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความเรียบร้อย ความถูกต้องสมบูรณ์ในทุกคำตอบ

3.5.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำนวณหาค่า ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) จำแนกตามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.5.3 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับ การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกเป็นรายด้าน และโดยภาพรวม แล้วนำค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบเกณฑ์ แล้วแปลความหมายดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง	มีความต้องการมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง	มีความต้องการมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง	มีความต้องการน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.49	หมายถึง	มีความต้องการน้อยที่สุด

3.5.4 การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.5.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การหาค่าร้อยละใช้สูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{X\ x\ 100}{N}$$

X คือ จำนวนข้อมูลที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ

N คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.6.2 การหาค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ ใช้สูตรดังนี้

$$\overline{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ แทน ผลรวมของค่าความถี่ทั้งหมด

f แทน ค่าความถี่

X แทน จุดกึ่งกลางของอันตรภาคชั้น

N แทน ข้อมูลทั้งหมด

3.6.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตร ดังนี้

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{\sum(X - \overline{X})^2}{n - 1}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum$ แทน ผลรวม

X แทน ค่าคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง

$\overline{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.6.4 การทดสอบ t - test (อ้างในนิภา เมธาวิชัย, 2543 หน้า 238)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} - \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าที - เทสท์ (t - test)

$\bar{X}_1$, $\bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2 , S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1 , n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 1 ตามลำดับ

3.6.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE WAY ANOVA) หรือ (F - test) (อ้างในนิภา เมธาวิชัย, 2543 หน้า 238)

$$F = \frac{\mathbf{MS_b}}{\mathbf{MS_w}}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย” นี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไว้ 2 ประการ ประกอบด้วย

1) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ

2) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ จำนวน 150 รูป/คน แล้วนำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพปัจจุบัน, การศึกษา, รายได้ต่อเดือนและรายได้แหล่งอื่น, และหน่วยงานต้นสังกัด ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่(Frequency) ค่าร้อยละ(Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่อง การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ได้แก่ 1ด้านความรู้ 2)ด้านทักษะ 3)ด้านคุณธรรมจริยธรรม 4)ด้านคุณลักษณะ ในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความต้องการของความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช

วิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยเพศ, อายุ, สถานภาพปัจจุบัน, การศึกษา, รายได้ต่อเดือนและรายได้แหล่งอื่น, และหน่วยงานต้นสังกัด ต่างกัน

ตอนที่ 4 การสังเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสอนผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t-distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
d.f.	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
S.S	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
M.S.	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	นัยสำคัญทางสถิติ (Significant)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบภาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ประกอบด้วย ผู้บริหารวิทยาเขต อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน ผู้สนใจทั่วไป และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีปัจจัยส่วนบุคคลคือ เพศ, อายุ, สถานภาพปัจจุบัน, การศึกษา, รายได้ต่อเดือนและรายได้แหล่งอื่น, และหน่วยงานต้นสังกัด โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่(Frequency) ค่าร้อยละ(Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	64	42.70
หญิง	86	57.30
รวม	**150**	**100**

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 และเพศชาย จำนวน 64 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 42.70

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ระหว่าง 20-30 ปี	44	29.30
ระหว่าง 31-40 ปี	49	32.70
ระหว่าง 41-50 ปี	36	24.00
51 ปีขึ้นไป	21	14.00
รวม	**150**	**100**

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมาก มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 49 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 32.70 รองลงมา มีอายุ ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 44 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 29.30 และน้อยที่สุด อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 21 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 14.00

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านสถานภาพปัจจุบัน

สถานภาพปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารวิทยาเขต	4	2.70
อาจารย์	4	2.70
เจ้าหน้าที่	4	2.70
นักศึกษาปัจจุบัน	33	22.00
ศิษย์เก่า	27	18.00
ครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ	29	19.30
ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน	12	8.00
ผู้สนใจทั่วไป	29	19.30
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8	5.30
รวม	**150**	**100**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ที่ตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพปัจจุบัน มากที่สุดคือนักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 33 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 รองลงมา ครูและบุคลากรของรัฐ กับผู้สนใจทั่วไป จำนวน 29 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 และน้อยที่สุด คือผู้บริหารวิทยาเขต อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ จำนวน 4 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 2.70

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการศึกษา

สังกัด	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	25.30
ปริญญาตรี	76	50.70
ปริญญาโท	31	20.70
ปริญญาเอก	5	3.30
รวม	**150**	**100**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ที่ตอบแบบสอบถาม ที่มีการศึกษา มากที่สุด คือ ปริญญาตรี จำนวน 76 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 50.70 รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 38 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 และน้อยที่สุดคือ ปริญญาเอก จำนวน 5 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 3.30

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านรายได้ต่อเดือน

สังกัด	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15,000 บาท	23	15.30
ระหว่าง 15,001-20,000 บาท	29	19.30
ระหว่าง 20,001-30,000 บาท	41	27.30
ระหว่าง 30,001-40,000 บาท	31	20.70
40,001 บาท ขึ้นไป	26	17.30
รวม	**150**	**100**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ที่ตอบแบบสอบถาม ที่มีรายได้ มากที่สุด คือ ระหว่าง 20,001-30,000 บาท จำนวน 41 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 รองลงมา ระหว่าง 30,001-40,000 บาท จำนวน 31 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 และน้อยที่สุดคือ ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 23 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 15.30

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านหน่วยงานที่สังกัด

สังกัด	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย	43	28.70
สถานศึกษาของรัฐ	39	26.00
สถานศึกษาของเอกชน	20	13.30
หน่วยงานทั่วไป	48	32.00
รวม	**150**	**100**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ที่ตอบแบบสอบถาม ในด้านหน่วยงานที่สังกัด มากที่สุด คือ หน่วยงานทั่วไป จำนวน 48 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมา วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จำนวน 43 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาของเอกชน จำนวน 20 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 13.30

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ย($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) แล้วแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามที่ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงการสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน

ที่	ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความรู้	4.30	0.43	มาก
2	ด้านทักษะ	4.43	0.46	มาก
3	ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.60	0.43	มากที่สุด
4	ด้านคุณลักษณะเฉพาะ	4.42	0.47	มาก
	รวม	**4.43**	**0.34**	**มาก**

จากตาราง 4.7 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มีความต้องการต่อหลักสูตร โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.43 และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 รองลงมาคือด้านทักษะ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และต่ำสุดคือ ด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้

ที่	ด้านความรู้	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	มีองค์ความรู้ในศาสตร์หรือสาขาที่ศึกษาเล่าเรียนอย่างลึกซึ้ง	4.25	0.64	มาก
2	มีองค์ความรู้ในการบูรณาการร่วมกับพระพุทธศาสนาอย่างหลากหลาย	4.11	0.53	มาก
3	สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างดี	4.17	0.64	มาก
4	มีความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	4.45	0.60	มาก
5	มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพอย่างดี	4.32	0.57	มาก
6	มีการคิดอย่างมีระบบ	4.53	0.53	มากที่สุด
	รวม	**4.30**	**0.43**	**มาก**

จากตาราง 4.8 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการคิดอย่างมีระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 รองลงมาคือ มีความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีองค์ความรู้ในการบูรณาการร่วมกับพระพุทธศาสนาอย่างหลากหลาย มีค่าเฉลี่ย 4.11

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ

ที่	ด้านทักษะ	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	มีทักษะการใช้ชีวิตที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	4.41	0.63	มาก
2	มีทักษะทางภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี สามารถสื่อสารได้	4.40	0.66	มาก

3	มีทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี	4.45	0.61	มาก
4	มีทักษะการทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	4.58	0.57	มากที่สุด
5	มีทักษะความคิดสร้างสรรค์	4.36	0.58	มาก
6	มีทักษะทางเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศอย่างดี	4.35	0.57	มาก
	รวม	**4.42**	**0.46**	**มาก**

จากตาราง 4.9 พบว่า พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีทักษะการทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 รองลงมาคือ มีทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.45 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีทักษะทางเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศอย่างดี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ที่	**ด้านคุณธรรม จริยธรรม**	**ระดับความต้องการ**		
		$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1	มีความซื่อสัตย์ และคุณธรรม	4.72	0.53	มากที่สุด
2	มีความเคารพในพระรัตนตรัย	4.66	0.57	มากที่สุด
3	มีความเป็นผู้บริหารการศึกษาที่ดี	4.50	0.64	มากที่สุด
4	สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น	4.59	0.57	มากที่สุด
5	มีความเคารพในครูอาจารย์	4.63	0.54	มากที่สุด
6	มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้	4.50	0.59	มากที่สุด
	รวม	**4.60**	**0.46**	**มากที่สุด**

จากตาราง 4.10 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มี

ความซื่อสัตย์ และคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.72 รองลงมาคือ มีความเคารพในพระรัตนตรัย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.66 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ

ที่	ด้านคุณลักษณะเฉพาะ	ระดับความต้องการ		
		$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1	มีการดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งพระพุทธศาสนา	4.35	0.68	มาก
2	มีความโดดเด่นในวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการ	4.32	0.63	มาก
3	มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นด้วยพรหมวิหารธรรม	4.43	0.62	มาก
4	มีบุคลิกภาพดี มีความกระตือรือล้น	4.53	0.56	มากที่สุด
5	มีความเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.47	0.62	มาก
6	มีภาวะความเป็นผู้นำทางการศึกษาที่ดีตามหลักพระพุทธศาสนา	4.43	0.64	มาก
	รวม	**4.42**	**0.47**	**มาก**

จากตาราง 4.11 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีบุคลิกภาพดี มีความกระตือรือล้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 รองลงมาคือ มีความเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความโดดเด่นในวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ที่มีเพศ อายุ สถานภาพปัจจุบัน การศึกษา รายได้ต่อเดือน และหน่วยงานที่สังกัด ต่างกัน

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ที่มีเพศ อายุ สถานภาพปัจจุบัน การศึกษา รายได้ต่อเดือน และหน่วยงานที่สังกัด ต่างกัน โดยเปรียบเทียบกับหลักทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1)ด้านความรู้ 2)ด้านทักษะ 3)ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ 4)ด้านคุณลักษณะเฉพาะ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	64	4.43	0.36	มาก
หญิง	86	4.46	0.34	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 และเพศชาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
ชาย	64	4.43	0.36	-.35	0.72
หญิง	86	4.46	0.34		

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยา

เขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	64	4.32	0.47	มาก
หญิง	86	4.29	0.40	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 และเพศหญิง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.29 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
ชาย	64	4.32	0.47	0.28	0.77
หญิง	86	4.29	0.40		

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามเพศ พบว่าเพศชายและเพศหญิง มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	64	4.42	0.45	มาก
หญิง	86	4.43	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามเพศ พบว่าเพศหญิง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และเพศชาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
ชาย	64	4.42	0.45	-.14	0.88
หญิง	86	4.43	0.47		

จากตารางที่ 4.17 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	64	4.57	0.45	มากที่สุด
หญิง	86	4.62	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.18 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยา

เขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามเพศ พบว่าเพศหญิง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 และเพศชาย อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
ชาย	64	4.57	0.45	-0.78	0.43
หญิง	86	4.62	0.43		

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	64	4.40	0.50	มาก
หญิง	86	4.43	0.45	มาก

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามเพศ พบว่าเพศหญิง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และเพศชาย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
ชาย	64	4.40	0.50	-.430	0.67
หญิง	86	4.43	0.45		

จากตารางที่ 4.22 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกอายุ

อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ระหว่าง 20-30 ปี	44	4.33	0.39	มาก
ระหว่าง 31-40 ปี	49	4.50	0.29	มากที่สุด
ระหว่าง 41-50 ปี	36	4.46	0.35	มาก
51 ปี ขึ้นไป	21	4.45	0.31	มาก
รวม	**150**	**4.44**	**0.34**	**มาก**

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกอายุ พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.44 และเมื่อแยกตามช่วงอายุมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ ระหว่าง31-40 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.50 รองลงมาคือ ระหว่าง41-50 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.46 และน้อยที่สุดคือ อายุระหว่าง 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกอายุ

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	0.72	3	0.24	2.03	0.11
ภายในกลุ่ม	17.24	146	0.11		
รวม	**17.96**	**149**			

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกอายุ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกอายุ

อายุ	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ระหว่าง 20-30 ปี	44	4.20	0.53	มาก
ระหว่าง 31-40 ปี	49	4.36	0.37	มาก
ระหว่าง 41-50 ปี	36	4.35	0.35	มาก
51 ปี ขึ้นไป	21	4.30	0.42	มาก
รวม	**150**	**4.30**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกอายุ พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อแยกตามช่วงอายุมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ ระหว่าง 31-40 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.36 รองลงมา คือ ระหว่าง 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.35 และน้อยที่สุดคือ อายุระหว่าง 20-22 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกอายุ

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	0.71	3	0.23	1.26	0.29
ภายในกลุ่ม	27.29	146	0.18		
รวม	**28.00**	**149**			

จากตารางที่ 4.26 พบว่าต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกอายุ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามอายุ

อายุ	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ระหว่าง 20-30 ปี	44	4.25	0.48	มาก
ระหว่าง 31-40 ปี	49	4.52	0.42	มากที่สุด
ระหว่าง 41-50 ปี	36	4.46	0.48	มาก
51 ปี ขึ้นไป	21	4.48	0.36	มาก
รวม	**150**	**4.42**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามอายุ พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามช่วงอายุมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ ระหว่าง 31-40 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.52 รองลงมา คือ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.48 และน้อยที่สุดคือ ระหว่าง 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.25 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกอายุ

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	1.99	3	0.66	3.28	0.02
ภายในกลุ่ม	29.58	146	0.20		
รวม	**31.57**	**149**			

จากตารางที่ 4.28 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามอายุ มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกอายุ

อายุ	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ระหว่าง 20-30 ปี	44	4.48	0.52	มาก
ระหว่าง 31-40 ปี	49	4.64	0.38	มากที่สุด
ระหว่าง 41-50 ปี	36	4.59	0.41	มากที่สุด
51 ปี ขึ้นไป	21	4.73	0.36	มากที่สุด
รวม	**150**	**4.60**	**0.43**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.29 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอายุ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และเมื่อแยกตามช่วงอายุมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.73 รองลงมา คือ ระหว่าง31-40 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.64 และน้อยที่สุดคือ ระหว่าง 20-30 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.48 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.30 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกอายุ

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	1.05	3	0.35	1.85	0.14
ภายในกลุ่ม	27.61	146	0.18		
รวม	**28.66**	**149**			

จากตารางที่ 4.30 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามอายุ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกอายุ

อายุ	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ระหว่าง 20-30 ปี	44	4.39	0.46	มาก
ระหว่าง 31-40 ปี	49	4.47	0.47	มาก
ระหว่าง 41-50 ปี	36	4.43	0.47	มาก
51 ปี ขึ้นไป	21	4.30	0.49	มาก
รวม	**150**	**4.42**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกอายุ พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามช่วงอายุมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ ระหว่าง 31-40 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.47 รองลงมา คือ ระหว่าง 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ย 4.43 และน้อยที่สุดคือ 51 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.31 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกอายุ

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	0.51	3	0.17	0.76	0.51
ภายในกลุ่ม	32.64	146	0.22		
รวม	**33.15**	**149**			

จากตารางที่ 4.31 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกอายุ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ผู้บริหารวิทยาเขต	4	4.66	0.07	มาก
อาจารย์	4	4.20	0.18	มาก
เจ้าหน้าที่	4	3.86	0.48	มาก
นักศึกษาปัจจุบัน	33	4.36	0.35	มาก
ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ	29	4.59	0.18	มากที่สุด
ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน	12	4.28	0.54	มาก
ศิษย์เก่า	27	4.46	0.29	มาก
ผู้สนใจทั่วไป	29	4.53	0.29	มากที่สุด
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8	4.23	0.26	มาก
รวม	**150**	**4.43**	**0.34**	**มาก**

จากตารางที่ 4.32 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และเมื่อแยกตามสถานภาพปัจจุบันมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมา คือ ผู้สนใจทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.53 และน้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.86 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.33 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	3.58	8	0.44	4.39	0.00
ภายในกลุ่ม	14.38	141	0.10		
รวม	**17.96**	**149**			

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ผู้บริหารวิทยาเขต	4	4.58	0.44	มากที่สุด
อาจารย์	4	4.25	0.31	มาก
เจ้าหน้าที่	4	3.79	0.55	มาก
นักศึกษาปัจจุบัน	33	4.28	0.49	มาก
ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ	29	4.37	0.29	มาก
ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน	12	4.16	0.62	มาก
ศิษย์เก่า	27	4.33	0.31	มาก

ผู้สนใจทั่วไป	29	4.32	0.47	มาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8	4.25	0.38	มาก
รวม	**150**	**4.30**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามสถานภาพ พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อแยกตามสถานภาพปัจจุบันมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ ผู้บริหารวิทยาเขต มีค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมา คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.37 และน้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.79 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	1.82	8	0.22	1.22	0.28
ภายในกลุ่ม	26.18	141	0.18		
รวม	**28.00**	**149**			

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามสถานภาพ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ผู้บริหารวิทยาเขต	4	4.54	0.36	มากที่สุด
อาจารย์	4	4.20	0.25	มาก
เจ้าหน้าที่	4	3.87	0.28	มาก
นักศึกษาปัจจุบัน	33	4.27	0.40	มาก

ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ	29	4.59	0.38	มากที่สุด
ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน	12	4.13	0.63	มาก
ศิษย์เก่า	27	4.40	0.45	มาก
ผู้สนใจทั่วไป	29	4.68	0.39	มากที่สุด
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8	4.31	0.39	มาก
รวม	**150**	**4.42**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 4.36 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามสถานภาพ จำแนกตามสถานภาพปัจจุบัน พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามสถานภาพปัจจุบันมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ ผู้สนใจทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.68 รองลงมา คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.59 และน้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.87 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.37 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	6.11	8	0.76	4.23	0.00
ภายในกลุ่ม	25.47	141	0.18		
รวม	**31.58**	**149**			

จากตารางที่ 4.37 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามสถานภาพ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ผู้บริหารวิทยาเขต	4	5.00	0.00	มากที่สุด
อาจารย์	4	4.45	0.56	มาก
เจ้าหน้าที่	4	4.08	0.58	มาก
นักศึกษาปัจจุบัน	33	4.42	0.51	มาก
ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ	29	4.82	0.21	มากที่สุด
ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน	12	4.62	0.54	มากที่สุด
ศิษย์เก่า	27	4.75	0.34	มากที่สุด
ผู้สนใจทั่วไป	29	4.55	0.39	มากที่สุด
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8	4.25	0.15	มาก
รวม	**150**	**4.60**	**0.43**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามสถานภาพ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และเมื่อแยกตามสถานภาพปัจจุบันมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ ผู้บริหารวิทยาเขต มีค่าเฉลี่ย 5.00 รองลงมา คือครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.82 และน้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 4.08 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.39 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5.99	8	0.75	4.66	0.00
ภายในกลุ่ม	22.66	141	0.16		
รวม	**28.65**	**149**			

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามสถานภาพ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ผู้บริหารวิทยาเขต	4	4.54	0.25	มากที่สุด
อาจารย์	4	3.91	0.90	มาก
เจ้าหน้าที่	4	3.70	0.62	มาก
นักศึกษาปัจจุบัน	33	4.46	0.46	มาก
ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ	29	4.59	0.41	มากที่สุด
ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน	12	4.19	0.47	มาก
ศิษย์เก่า	27	4.37	0.38	มาก
ผู้สนใจทั่วไป	29	4.56	0.39	มากที่สุด
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	8	4.12	0.27	มาก
รวม	**150**	**4.42**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 4.40 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามสถานภาพ พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามสถานภาพปัจจุบันมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมา คือผู้สนใจทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.56 และน้อยที่สุดคือเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.41 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามสถานภาพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	6.05	8	0.75	3.93	0.00
ภายในกลุ่ม	27.10	141	0.19		
รวม	**33.15**	**149**			

จากตารางที่ 4.41 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามสถานภาพ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.42 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	4.32	0.36	มาก
ปริญญาตรี	76	4.46	0.32	มาก
ปริญญาโท	31	4.49	0.36	มาก
ปริญญาเอก	5	4.49	0.25	มาก
รวม	**150**	**4.43**	**0.34**	**มาก**

จากตารางที่ 4.42 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และเมื่อแยกตามการศึกษามีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือปริญญาโทและปริญญาเอก มีค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมา คือปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 4.46 และน้อยที่สุดคือต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 4.32 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.43 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.67	3	0.22	1.88	0.13
ภายในกลุ่ม	17.29	146	0.11		
รวม	**17.96**	**149**			

จากตารางที่ 4.43 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามการศึกษา มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	4.21	0.52	มาก
ปริญญาตรี	76	4.31	0.38	มาก
ปริญญาโท	31	4.37	0.44	มาก
ปริญญาเอก	5	4.30	0.29	มาก
รวม	**150**	**4.30**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 4.44 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อแยกตามการศึกษามีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือปริญญาโท มีค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมา คือ ปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 4.31 และน้อยที่สุดคือต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 4.21 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.45 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.47	3	0.16	0.84	0.47
ภายในกลุ่ม	27.52	146	0.18		
รวม	**27.99**	**149**			

จากตารางที่ 4.45 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามการศึกษา มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.46 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	4.28	0.42	มาก
ปริญญาตรี	76	4.46	0.47	มาก
ปริญญาโท	31	4.49	0.44	มาก
ปริญญาเอก	5	4.50	0.42	มากที่สุด
รวม	**150**	**4.42**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 4.46 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามการศึกษามีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือปริญญาเอก มีค่าเฉลี่ย 4.50 รองลงมา คือ ปริญญาโท มีค่าเฉลี่ย 4.49 และน้อยที่สุดคือต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 4.28 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.47 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.09	3	0.36	1.74	0.16
ภายในกลุ่ม	30.49	146	0.20		
รวม	**31.58**	**149**			

จากตารางที่ 4.47 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามการศึกษา มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.48 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	4.40	0.51	มาก
ปริญญาตรี	76	4.64	0.39	มากที่สุด
ปริญญาโท	31	4.67	0.39	มากที่สุด
ปริญญาเอก	5	4.90	0.22	มากที่สุด
รวม	**150**	**4.60**	**0.43**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.48 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และเมื่อแยกตามการศึกษามีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือปริญญาเอก มีค่าเฉลี่ย 4.90 รองลงมา คือปริญญาโท มีค่าเฉลี่ย 4.67 และน้อยที่สุดคือต่ำกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 4.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.49 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.19	3	0.73	4.02	0.009
ภายในกลุ่ม	26.47	146	0.18		
รวม	**28.66**	**149**			

จากตารางที่ 4.49 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามการศึกษา มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	4.39	0.48	มาก
ปริญญาตรี	76	4.43	0.45	มาก
ปริญญาโท	31	4.44	0.47	มาก
ปริญญาเอก	5	4.26	0.65	มาก
รวม	**150**	**4.42**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 4.50 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามการศึกษามีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือปริญญาโท มีค่าเฉลี่ย 4.44 รองลงมา คือปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ย 4.43 และน้อยที่สุดคือปริญญาเอก มีค่าเฉลี่ย 4.26 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.51 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.17	3	0.05	0.25	0.86
ภายในกลุ่ม	32.98	146	0.22		
รวม	**33.15**	**149**			

จากตารางที่ 4.51 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามการศึกษา มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.52 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ต่ำกว่า 15,000 บาท	23	4.40	0.35	มาก
15,001 – 20,000 บาท	29	4.33	0.37	มาก
20,001 – 30,000 บาท	41	4.39	0.37	มาก
30,001 – 40,000 บาท	31	4.52	0.25	มากที่สุด
40,001 บาท ขึ้นไป	26	4.54	0.31	มากที่สุด
รวม	**150**	**4.43**	**0.34**	**มาก**

จากตารางที่ 4.52 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ40,001 บาท ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.54 รองลงมา คือ30,001 – 40,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.52 และน้อยที่สุดคือ15,001 – 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.53 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	0.96	4	0.24	2.04	0.09
ภายในกลุ่ม	17.00	145	0.11		
รวม	**17.96**	**149**			

จากตารางที่ 4.53 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.54 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ต่ำกว่า 15,000 บาท	23	4.26	0.55	มาก
15,001 – 20,000 บาท	29	4.28	0.49	มาก
20,001 – 30,000 บาท	41	4.28	0.44	มาก
30,001 – 40,000 บาท	31	4.29	0.29	มาก
40,001 บาท ขึ้นไป	26	4.39	0.37	มาก
รวม	**150**	**4.30**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 4.54 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ40,001 บาท ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.39 รองลงมา คือ30,001 – 40,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.29 และน้อยที่สุดคือต่ำกว่า 15,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.26 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.55 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	0.29	4	0.07	0.38	0.81
ภายในกลุ่ม	27.70	145	0.19		
รวม	**27.99**	**149**			

จากตารางที่ 4.55 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.56 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ต่ำกว่า 15,000 บาท	23	4.35	0.34	มาก
15,001 – 20,000 บาท	29	4.24	0.54	มาก
20,001 – 30,000 บาท	41	4.45	0.48	มาก
30,001 – 40,000 บาท	31	4.52	0.42	มากที่สุด
40,001 บาท ขึ้นไป	26	4.53	0.40	มากที่สุด
รวม	**150**	**4.42**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 4.56 พบว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ40,001 บาท ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.53 รองลงมา คือ30,001 – 40,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.52 และน้อยที่สุดคือ15,001 – 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.24 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.57 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	1.74	4	0.43	2.11	0.08
ภายในกลุ่ม	29.84	145	0.20		
รวม	**31.58**	**149**			

จากตารางที่ 4.57 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.58 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ต่ำกว่า 15,000 บาท	23	4.49	0.56	มาก
15,001 – 20,000 บาท	29	4.50	0.41	มากที่สุด
20,001 – 30,000 บาท	41	4.52	0.46	มากที่สุด
30,001 – 40,000 บาท	31	4.70	0.30	มากที่สุด
40,001 บาท ขึ้นไป	26	4.78	0.36	มากที่สุด
รวม	**150**	**4.60**	**0.43**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.58 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ40,001 บาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.78 รองลงมา คือ30,001 – 40,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.70 และน้อยที่สุดคือต่ำกว่า 15,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.49 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.59 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	1.99	4	0.49	2.70	0.03
ภายในกลุ่ม	26.67	145	0.18		
รวม	**28.66**	**149**			

จากตารางที่ 4.59 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.60 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ต่ำกว่า 15,000 บาท	23	4.52	0.46	มากที่สุด
15,001 – 20,000 บาท	29	4.29	0.41	มาก
20,001 – 30,000 บาท	41	4.30	0.57	มาก
30,001 – 40,000 บาท	31	4.55	0.36	มากที่สุด
40,001 บาท ขึ้นไป	26	4.47	0.41	มาก
รวม	**150**	**4.42**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 4.60 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามรายได้ต่อเดือนมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือ30,001 – 40,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมา คือต่ำกว่า 15,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.52 และน้อยที่สุดคือ15,001 – 20,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 4.29 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.61 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ระหว่างกลุ่ม	1.91	4	0.48	2.22	0.06
ภายในกลุ่ม	31.23	145	0.21		
รวม	**33.14**	**149**			

จากตารางที่ 4.61 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.62 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

หน่วยงานที่สังกัด	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย	43	4.34	0.38	มาก
สถานศึกษาของรัฐ	39	4.57	0.22	มากที่สุด
สถานศึกษาของเอกชน	20	4.34	0.45	มาก
หน่วยงานทั่วไป	48	4.44	0.31	มาก
รวม	**150**	**4.43**	**0.34**	**มาก**

จากตารางที่ 4.62 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และเมื่อแยกตามหน่วยงานที่สังกัดมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือสถานศึกษาของรัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.57 รองลงมา คือหน่วยงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.44 และน้อยที่สุดคือวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย และสถานศึกษาของเอกชน มีค่าเฉลี่ย 4.34 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.63 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.31	3	0.43	3.83	0.01
ภายในกลุ่ม	16.65	146	0.11		
รวม	**17.96**	**149**			

จากตารางที่ 4.63 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.64 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

หน่วยงานที่สังกัด	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย	43	4.29	0.38	มาก
สถานศึกษาของรัฐ	39	4.37	0.22	มาก
สถานศึกษาของเอกชน	20	4.20	0.45	มาก
หน่วยงานทั่วไป	48	4.29	0.31	มาก
รวม	**150**	**4.30**	**0.34**	**มาก**

จากตารางที่ 4.64 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อแยกตามหน่วยงานที่สังกัดมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือสถานศึกษาของรัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมา คือวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยและหน่วยงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.29 และน้อยที่สุดคือสถานศึกษาของเอกชน มีค่าเฉลี่ย 4.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.65 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.42	3	0.14	0.75	0.52
ภายในกลุ่ม	27.57	146	0.18		
รวม	**27.99**	**149**			

จากตารางที่ 4.65 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านความรู้ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.66 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

หน่วยงานที่สังกัด	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย	43	4.27	0.40	มาก
สถานศึกษาของรัฐ	39	4.57	0.40	มากที่สุด
สถานศึกษาของเอกชน	20	4.20	0.55	มาก
หน่วยงานทั่วไป	48	4.53	0.43	มากที่สุด
รวม	**150**	**4.42**	**0.46**	**มาก**

จากตารางที่ 4.66 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามหน่วยงานที่สังกัดมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือสถานศึกษาของรัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.57 รองลงมา คือหน่วยงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.53 และน้อยที่สุดคือสถานศึกษาของเอกชน มีค่าเฉลี่ย 4.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.67 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	3.49	3	1.16	6.05	0.01
ภายในกลุ่ม	28.09	146	0.19		
รวม	**31.58**	**149**			

จากตารางที่ 4.67 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านทักษะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.68 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

หน่วยงานที่สังกัด	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย	43	4.46	0.52	มาก
สถานศึกษาของรัฐ	39	4.79	0.25	มากที่สุด
สถานศึกษาของเอกชน	20	4.66	0.50	มากที่สุด
หน่วยงานทั่วไป	48	4.52	0.38	มากที่สุด
รวม	**150**	**4.60**	**0.43**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.68 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และเมื่อแยกตามหน่วยงานที่สังกัดมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือสถานศึกษาของรัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.79 รองลงมา คือสถานศึกษาของเอกชน มีค่าเฉลี่ย 4.66 และน้อยที่สุดคือวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ย 4.46 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.69 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.62	3	0.87	4.90	0.03
ภายในกลุ่ม	26.04	146	0.17		
รวม	**28.66**	**149**			

จากตารางที่ 4.69 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.70 แสดงค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลผลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

หน่วยงานที่สังกัด	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย	43	4.34	0.56	มาก
สถานศึกษาของรัฐ	39	4.56	0.39	มากที่สุด
สถานศึกษาของเอกชน	20	4.32	0.43	มาก
หน่วยงานทั่วไป	48	4.40	0.43	มาก
รวม	**150**	**4.42**	**0.47**	**มาก**

จากตารางที่ 4.70 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อแยกตามหน่วยงานที่สังกัดมีรายละเอียดดังนี้ มากที่สุดคือสถานศึกษาของรัฐ มีค่าเฉลี่ย 4.56 รองลงมา คือหน่วยงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ย 4.40 และน้อยที่สุดคือสถานศึกษาของเอกชน มีค่าเฉลี่ย 4.32 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.71 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1.31	3	0.43	2.00	0.11
ภายในกลุ่ม	31.83	146	0.21		
รวม	**33.14**	**149**			

จากตารางที่ 4.71 พบว่าความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ด้านคุณลักษณะเฉพาะ จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การสังเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะเฉพาะ และด้านความรู้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความสำคัญกับการผลิตผู้บริหารการศึกษาที่มีทั้งสมรรถนะทางวิชาชีพและคุณธรรมควบคู่กัน

นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีความคาดหวังต่อหลักสูตรในทิศทางเดียวกัน จึงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.72 การสังเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร

ผลการวิจัย	การวิเคราะห์	ข้อเสนอแนะ
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำที่ยึดหลักธรรมาภิบาลและจริยธรรม	กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ให้เน้นภาวะผู้นำเชิงพุทธ คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล
ด้านทักษะ อยู่ในระดับมาก	ต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะการบริหารที่ทันสมัย	เพิ่มรายวิชาการบริหารเชิงกลยุทธ์ การใช้ AI และเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารการศึกษา
ด้านคุณลักษณะเฉพาะอยู่ในระดับมาก	หลักสูตรต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม	ปรับปรุงเนื้อหารายวิชาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ
ด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก	ผู้สำเร็จการศึกษาควรมีภาวะผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม	บูรณาการกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำการบริการวิชาการ และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง

จากตารางที่ 4.72 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สามารถกำหนดโครงสร้างหลักสูตรเดียวที่ตอบสนองความต้องการของทุกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้

ตอนที่ 4.1 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร (Program Learning Outcomes)

ควรกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านการบริหารการศึกษา มีภาวะผู้นำเชิงพุทธ มีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านโครงสร้างหลักสูตร

ควรปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษา โดยเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารสถานศึกษา และภาวะผู้นำเชิงพุทธ

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารการศึกษาของผู้เรียน

4. ด้านการประเมินผล

ควรใช้การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยประเมินจากการปฏิบัติงานจริง การจัดทำโครงการวิจัย การนำเสนอผลงาน และการแก้ไขปัญหาเชิงบริหาร

5. ด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร

ควรมีการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรในรอบการประเมินถัดไป

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ และ 2)เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่าของวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย และผู้สนใจทั่วไป จำนวน 235 รูป/คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 รูป/คน ซึ่งผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง และได้รับคืนจำนวน 150 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ จากนั้น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่(Frequency) ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และสถิติการทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติอนุมานหรืออ้างอิง(Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANNOVA) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ตามข้อค้นพบ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 150 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหารวิทยาเขต อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐและเอกชน ผู้สนใจทั่วไป และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

1) เพศ: ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 และเพศชาย จำนวน 64 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 42.70

2) อายุ: ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31–40 ปี จำนวน 49 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 32.70 รองลงมาคืออายุระหว่าง 20–30 ปี จำนวน 44 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 29.30 และน้อยที่สุดคืออายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 21 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 14.00

3) สถานภาพปัจจุบัน: ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 33 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 รองลงมาคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของรัฐ และผู้สนใจทั่วไป จำนวนเท่ากันคือด้านละ 29 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ศิษย์เก่า จำนวน 27 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 ครูและบุคลากรทางการศึกษาเอกชน จำนวน 12 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 และน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารวิทยาเขต อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มีจำนวนเท่ากันด้านละ 4 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 2.70

4) การศึกษา: ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 76 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 50.70 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 38 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 25.30 ปริญญาโท จำนวน 31 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 และน้อยที่สุดคือ ปริญญาเอก จำนวน 5 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 3.30

5) รายได้ต่อเดือน: ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20,001–30,000 บาท จำนวน 41 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 รองลงมาคือ ระหว่าง 30,001–40,000 บาท จำนวน 31 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 และน้อยที่สุดคือ ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 23 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 15.30

6) หน่วยงานที่สังกัด: ส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานทั่วไป จำนวน 48 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมาคือ วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จำนวน 43 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 สถานศึกษาของรัฐ จำนวน 39 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาของเอกชน จำนวน 20 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 13.30

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย พบว่า มีความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และเมื่อแยกเป็นรายด้าน คือ 1)ด้านความรู้ 2)ด้านทักษะ 3)ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ 4)ด้านคุณลักษณะเฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านความรู้ พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย มีความต้องการ ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30

2) ด้านทักษะ พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย มีความต้องการ ด้านทักษะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43

3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย มีความต้องการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60

4) ด้านคุณลักษณะเฉพาะ พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย มีความต้องการ ด้านคุณลักษณะเฉพาะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42

5.1.3 สรุปผลข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยสรุปแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ออกเป็น 5 ด้านสำคัญ ดังนี้

1) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs): ควรกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านการบริหารการศึกษา มีภาวะผู้นำเชิงพุทธ มีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ด้านโครงสร้างหลักสูตร: ควรปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษา โดยเพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในยุค

ดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร (Data Analytics) การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารสถานศึกษา และภาวะผู้นำเชิงพุทธ

3) ด้านการจัดการเรียนการสอน: ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติจริง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะการบริหารการศึกษาของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

4) ด้านการประเมินผล: ควรใช้การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยประเมินจากการปฏิบัติงานจริง การจัดทำโครงการวิจัย การนำเสนอผลงาน และความสามารถในการแก้ไขปัญหาเชิงบริหาร

5) ด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร: ควรมีการประเมินหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง โดยรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรในรอบการประเมินถัดไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลโดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.43) สะท้อนให้เห็นว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีความคาดหวังสูงต่อคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความต้องการของ Kaufman (1981) และ McKillip (1987) ที่อธิบายว่า ความต้องการเป็นการประเมินเพื่อลดช่องว่างระหว่างสภาวะที่เป็นอยู่กับสภาวะที่คาดหวัง สอดคล้องกับแนวคิดของสุรพล พุฒคำ (2544) และ ศันสนีย์ สานุ่ม (2548) ที่ระบุว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียย่อมใช้คุณภาพของหลักสูตรและสมรรถนะมหาบัณฑิตเป็นตัวประเมินสถาบัน และยังสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Taba (1962), Oliva (1992), รัตนะ บัวสนธ์ (2562) และ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ที่เน้นย้ำตรงกันว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาหลักสูตรต้องเริ่มจากการศึกษาสภาพความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคม

2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีระดับความต้องการมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.46) สอดรับกับการกำหนด PLO ด้านภาวะผู้นำเชิงพุทธ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงคาดหวังให้มหาบัณฑิตเป็นแบบอย่างที่ดีทางศีลธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพ และมีภาวะผู้นำเชิงพุทธ สอดคล้องกับทฤษฎีความ

ต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow (cited in บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์, 2549) ที่ระบุว่าคุณธรรมและคุณค่าภายในเป็นรากฐานของมนุษย์ที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรนันท์ ตันพานิชย์ และคณะ (2567) ที่พบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมหาบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมสูง ตลอดจนสอดคล้องกับ สำราญ ทองแพง (2560) ที่ระบุว่าจุดแข็งของมหาวิทยาลัยสงฆ์คือการปลูกฝังหลักธรรมเพื่อพัฒนาสังคมและคณะสงฆ์

3) การมุ่งเน้นทักษะการคิดอย่างมีระบบ ($\overline{X}$ =4.53) และ ความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ($\overline{X}$ =4.45) สอดคล้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ผลการวิจัยสะท้อนว่าผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายและความซับซ้อนในยุคดิจิทัล หลักสูตรจึงต้องปรับปรุงโดยสอดแทรกเรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร และการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning / Problem-based Learning เพื่อสร้างทักษะการคิดเชิงระบบและการแก้ปัญหาจริง สอดคล้องกับ Tyler (1996) และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2557) ที่เน้นการสร้างมวลประสบการณ์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ กรณัฏฐ์ สกุลกฤติ (2562) ที่พบว่าทักษะประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาในที่ทำงานเป็นความต้องการจำเป็นสูงสุด ตลอดจนสอดคล้องกับ กรุณา มธุลาภรังสรรค์ (2566) และ พระเมธาวินัยรส (2561) ที่ระบุว่ามหาวิทยาลัยสงฆ์ต้องปรับตัวโดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาบูรณาการกับพุทธธรรม เพื่อผลิตบัณฑิตให้ทันต่อโลกและแข่งขันได้ในระดับสากล

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้และการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (PLOs): คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรควรกำหนด PLOs ให้ชัดเจนที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติหลัก ได้แก่ ความรู้ด้านการบริหารการศึกษาสมัยใหม่, ภาวะผู้นำเชิงพุทธและคุณธรรมจริยธรรม, และความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการ

2) ด้านการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร: ควรเพิ่มหรือปรับปรุงรายวิชาบังคับและวิชาเลือกให้ครอบคลุม การบริหารการศึกษายุคดิจิทัล, การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจบริหาร

(Data-Driven Administration), ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารสถานศึกษา และ ภาวะผู้นำและการบริหารเชิงพุทธประยุกต์

3) ด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล: ควรเปลี่ยนผ่านจากการบรรยายเชิงทฤษฎีมาเป็นการจัดการเรียนรู้เน้นการปฏิบัติ (Active Learning), การใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL), การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ พร้อมทั้งใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ผ่านผลงาน โครงการ และการแก้โจทย์บริหารจริง

4) ด้านการประกันคุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง: ควรจัดตั้งกลไกการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ) อย่างเป็นรูปธรรมทุกรอบปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้วางแผนพัฒนาหลักสูตรตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย จึงเสนอแนะเพื่อการวิจัยดังนี้

1) ควรศึกษาวิจัย เรื่องการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โดยมุ่งเน้นการประเมินผลการใช้หลักสูตรในระยะต่าง ๆ ทั้งในช่วงระหว่างการจัดการเรียนการสอน และภายหลังการสำเร็จการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพของหลักสูตร ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในเชิงวิชาชีพ

2) ควรศึกษาวิจัย เรื่อง การบูรณาการสหศาสตร์ทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยมุ่งศึกษารูปแบบ แนวทาง และกลไกในการบูรณาการองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ ทั้งในระดับรายวิชาและระดับหลักสูตร เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์ด้านการศึกษาและศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความรอบด้าน สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการต่อยอดองค์ความรู้จากการวิจัยเชิงความต้องการ ไปสู่การวิจัยเชิงประเมินผลและเชิงพัฒนา ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพหลักสูตรและการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

กรณัฏฐ์ สกุลกฤติ. (2562). *นวัตกรรมการบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะการทำงานในอนาคต.* ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรุณา มธุลาภรังสรรค์. (2566). อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในทศวรรษหน้า, *วารสารบัณฑิตศาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 21(2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2566. หน้า 87-101.

ก่องเกียรติ รักษ์ธรรม. (2556). *การประเมินความต้องการในการพัฒนาตนเองของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต.* ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กัลยา พลีรักษ์. (2539). *บทบาทของผู้บริหารในการสร้างความสัมพันธะหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,คณะศึกษาศาสตร์,ภาควิชาการศึกษา,สาขาการบริหารการศึกษา.

ขวัญใจ แก้วแสง และคณะ. (2564). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน.* รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยญาณสังวรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ฆนัท ธาตุทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.

ชวลิต ชูกำแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร.* มหาสารคาม : ทีคิวพี.

_____ . (2553). *การวิจัยหลักสูตรและการสอน.* พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพมหานคร : วีพรินทร์.

_____ . (2557). *การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วีพรินท์.

ชุติกาญจน์ สลาหลง. (2563). *ความต้องการและความคาดหวังในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดตรัง.* ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชุติมา สุดจรรยา, เที้อน ทองแก้ว. (2562). ความเป็นนานาชาติ : ความสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาไทยในเวทีระดับนานาชาติ. *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช,* 32(2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2562, หน้า 70-87.

ณิชมล ขวัญเมือง. (2564). *การพัฒนาการบริหารมหาวิทยาลัยเอกชนไทยตามแนวคิดมหาวิทยาลัยผู้ประกอบการ.* ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.

ทัศทอง เข็มกลัด. (2561). *การศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา.* ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา*, (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา.

ธีรนันท์ ตันพานิชย์ และคณะ. (2567). การศึกษาความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษา. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์.* 8(1) มกราคม – กรกฎาคม 2567. หน้า 40 – 54.

นิรมล ศตวุฒิ. (2547). การพัฒนาหลักสูตรครูทำได้ไม่ใช่เรื่องยาก. *วารสารการพัฒนา หลักสูตร.* 1(1) หน้า 53–56.

_____ . (2554). *การพัฒนาหลักสูตร.* กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร.* กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์. (2549). *จิตวิทยาธุรกิจ.* อุตรดิตถ์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตร.* กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *จิตวิทยาอุสาหกรรม.* กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี จำกัด.

ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ และคณะ. (2566). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ด้วย CIPPIBEM MODE, *วารสารสิรินธรปริทรรศน์.* 24(2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2566. หน้า 351-366.

ประทินทิพย์ พรไชยา และคณะ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23, *วารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ,* 6(6) มิถุนายน 2564, หน้า 175- 189.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2525). *ราชบัณฑิตยสถาน,* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญ.

พีรวัช ตันไพบูลย์. (2561). *การวิเคราะห์งานวิจัยด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.* ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระมหาสายัณห์ เปมสีโล (วงศ์สุรินทร์). (2564). *หลักสูตรและวิทยาการจัดการเรียนรู้.* เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา). (2561). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน.* ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

พระวิเชียร สีหาบุตร. (2557). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในสังคมอนาคต.* ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาวิช ทองโรจน์. (2564). บทบาทตามภารกิจอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน, *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี.* 15(2) : 13.

มานพ นักการเรียน, บานชื่น นักการเรียน. (2562). สถาบันการศึกษาตามแนวทางพระพุทธศาสนา. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์,* 20(2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2562, หน้า 214-226.

มารุต พัฒนผล.(2567). *รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรร่วมสมัย.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและ การเรียนรู้.

มาเรียม นิลพันธ์. (2543). *การสังเคราะห์งานวิจัยทางด้านหลักสูตร*. นครปฐม : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง.

รัตนะ บัวสนธ์. (2562). วิจัยและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.* 11 (2) กรกฎาคม - ธันวาคม 2562, หน้า 1 – 11.

ลักขณา สริวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน.* กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554) *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา.* กรุงเทพมหานคร : อาร์ แอนด์ ปรินท์ จำกัด.

วินัย จันทรวงศ์. (2540). *หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา.* ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏฉะเชิงเทรา

ศันสนีย์ สานุ่ม.(2548).ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 33 จังหวัดลพบุรี.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี,คณะครุศาตร์,สาขาบริหารการศึกษา.

สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร,* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม.

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). *โครงการวิจัยเรื่อง การกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21.* สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สายหยุด ภูปุย. (2555). *ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร.* มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570.* กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำราญ ทองแพง. (2560). อนาคตภาพมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในทศวรรษหน้า (2559-2569), *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ.* 10 ฉบับพิเศษ กรกฎาคม-ตุลาคม 2560. หน้า 40-51.

สิทธิพร เอี่ยมเสน และคณะ. (2561). *การพัฒนาหลักสูตร.* กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคไซท์.

สุทธนู ศรีไสย์. (2551). *การจัดการและวางแผนพัฒนาหลักสูตร.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สุเทพ ทองสีไพล. (2559). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี.* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้.* กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน.

สุนีย์ ภู่พันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร.* เชียงใหม่ : The Knowledge Center.

สุนีย์ภู่ พันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : เดอะโนว์เลจ เซ็นเตอร์.

สุมน อมรวิวัฒน์. (535). คุณธรรมเป็นแก่นสารของการศึกษา, *วารสารครุศาสตร์*, 21 (2) ตุลาคม - ธันวาคม 2535, หน้า 19-24.

สุวรรณา รัตนธรรมเมธี. (2554). *หลักสูตรและการจัดการ.* สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. สุวีริยาสาส์น.

อนุวัตร อินทนชิตจุ้ย. (2562). *การประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง.* ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อมรรัตน์ เตชะนอก และคณะ. (2563). การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์,* 7 (9) กันยายน 2563, หน้า 1-15.

Beauchamp, G.A. (1981). *Curriculum Theory* (4thed.). Illinois : F.E.Peakcock.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company.

Kaufman, R & English, F.W. (1981). *Needs assessment : Concepts and application.* Englewood Cliffs, N.J : Educational Technology Publications.

Mckillip, J. (1987). *Need analysis tools for the human services and education*. Newbury Park, CA : Sage.

Oliva, P.F.(1992). *Developing the Curriculum.* 3rd ed. New York : Harper Collins..

Saylor, J.G. Alexander, W. M. and Lewis, A. J. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning.* 4th. New York : Holt Rinehart and Winston.

Taba, H. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Hareourt Brace & World.

Tyler, R.W. (1996). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago : University of Chicago Press.

ภาคผนวก

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย โทร. ๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓

ที่ อว ๗๙๑๓(๒)/ ว ๐๒๙๗ **วันที่** ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามงานวิจัย

กราบนมัสการ/เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรฯ ทุกท่าน

ด้วยกระผม นายจักรี บางประเสริฐ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ได้ทำงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗

ในการนี้ จึงขออนุญาตท่าน เพื่อแจกแบบสอบถามงานวิจัยเรื่องดังกล่าวข้างต้น แก่ท่าน และบุคลากรในส่วนงานของท่าน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ ดังเอกสารแบบสอบถามที่ได้แนบมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความเมตตานุเคราะห์เป็นอย่างดี

จึงกราบนมัสการ/เรียน มาเพื่อโปรดทราบและอนุญาตดำเนินการต่อไป

(นายจักรี บางประเสริฐ)
หัวหน้าโครงการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

.....

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดทำเพื่อทราบความคิดเห็นในการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ท่านเป็นบุคคลที่ได้รับเลือกเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย เพื่อนำผลมาใช้ในการเป็นแนวทางการปฏิบัติตนในการเป็นครูที่ดี

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ จำนวน 24 ข้อ

แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

ขอขอบคุณอย่างยิ่ง ที่กรุณาเสียสละเวลาในการแสดงความคิดเห็น ครั้งนี้

นายจักรี บางประเสริฐ

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่เป็นจริง

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ ระหว่าง 20-30 ปี ☐ ระหว่าง 31-40 ปี

☐ ระหว่าง 41-50 ปี ☐ 51 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพปัจจุบัน

☐ ผู้บริหารวิทยาเขต ☐ ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาครัฐ

☐ อาจารย์ ☐ ครูและบุคลากรทางการศึกษาภาคเอกชน

☐ เจ้าหน้าที่ ☐ ศิษย์เก่า

☐ นักศึกษาปัจจุบัน ☐ ผู้สนใจทั่วไป

☐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

5. รายได้ต่อเดือน รวมเงินเดือนและรายได้แหล่งอื่น

☐ น้อยกว่า 15,000 บาท ☐ 15,001 – 20,000 บาท

☐ 20,001 – 30,000 บาท ☐ 30,001 – 40,000 บาท

☐ 40,001 บาท ขึ้นไป

6. หน่วยงานที่สังกัด

☐ วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

☐ สถานศึกษาของภาครัฐ

☐ สถานศึกษาของภาคเอกชน

☐ หน่วยงานทั่วไปในสังกัดภาครัฐ

☐ หน่วยงานทั่วไปในสังกัดภาครัฐ _____

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อหลักสูตร	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1	**1. ด้านความรู้** มีองค์ความรู้ในศาสตร์หรือสาขาที่ศึกษาเล่าเรียนอย่างลึกซึ้ง					
2	มีองค์ความรู้ในการบูรณาการร่วมกับพระพุทธศาสนาอย่างหลากหลาย					
3	สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างดี					
4	มีความรู้ที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง					
5	มีความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพอย่างดี					
6	มีการคิดอย่างมีระบบ					
7	**2. ด้านทักษะ** มีทักษะการใช้ชีวิตที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง					
8	มีทักษะทางภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี สามารถสื่อสารได้					

9	มีทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี					
10	มีทักษะการทำงานเป็นทีม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี					
11	มีทักษะความคิดสร้างสรรค์					
12	มีทักษะทางเทคโนโลยี สื่อ สารสนเทศอย่างดี					
13	**3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม** มีความซื่อสัตย์ และคุณธรรม					
14	มีความเคารพในพระรัตนตรัย					
15	มีความเป็นผู้บริหารการศึกษาที่ดี					
16	สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น					
17	มีความเคารพในครูอาจารย์					
18	มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้					
19	**4. ด้านคุณลักษณะเฉพาะ** มีการดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งพระพุทธศาสนา					
20	มีความโดดเด่นในวิชาการ เป็นผู้นำทางวิชาการ					
21	มีความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นด้วยพรหมวิหารธรรม					
22	มีบุคลิกภาพดี มีความกระตือรือล้น					
23	มีความเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล					
24	มีภาวะความเป็นผู้นำทางการศึกษาที่ดีตามหลักพระพุทธศาสนา					

ตอนที่ 3

3.1 ด้านความรู้ ท่านคิดว่าหลักสูตรควรดำเนินการอย่างไร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ที่พึงประสงค์

.....

.....

.....

3.2 ด้านทักษะ ท่านคิดว่าหลักสูตรควรดำเนินการอย่างไร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่พึงประสงค์

.....

.....

.....

3.32 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ท่านคิดว่าหลักสูตรควรดำเนินการอย่างไร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์

.....

.....

.....

3.4 ด้านคุณลักษณะ ท่านคิดว่าหลักสูตรควรดำเนินการอย่างไร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

.....

.....

.....

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – นามสกุล นายจักรี บางประเสริฐ

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผลงานวิจัย

1. เรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในเขตการปกครองฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร วารสารที่เผยแพร่ : Veridian E – Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 11(2) พฤษภาคม-สิงหาคม 2561 หน้า 2282 - 2309
2. เรื่องการปฏิบัติตนตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร วารสารที่เผยแพร่ : วารสารสิรินธรปริทรรศน์ 22 (2) กรกฎาคม - ธันวาคม 2564 หน้า 310-323
3. เรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักอริยวัฑฒิ 5 ในยุคการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย วารสารที่เผยแพร่ : วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง 10 (3) กันยายน-ธันวาคม 2564 หน้า 18-36.
4. เรื่องความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่อของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง(แช่มประชาอุทิศ) ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร วารสารที่เผยแพร่ : วารสารสิรินธรปริทรรศน์ 25(1) มกราคม-มิถุนายน 2567 หน้า 121-129

บทความวิชาการ 1. เรื่อง การจัดการชั้นเรียนในยุคการศึกษาเปลี่ยนแปลง
ชื่อวารสารที่เผยแพร่ : วารสารสิรินธรปริทรรศน์ 21 (2) กรกฎาคม - ธันวาคม 2563 หน้า 208 – 216

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
26 หมู่ 7 ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม 73160

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ – นามสกุล พระครูปลัด ธนภัทร อภิชาโน, ผศ.ดร.

ตำแหน่ง อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผลงานวิจัย
1. การใช้หลักพละ 5 เพื่อพัฒนาการประกอบอาชีพของชุมชนเกษตรกร เกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ปริมณฑลกรุงเทพมหานคร
2. การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
3. พุทธบูรณาการกับการเรียนการสอนรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

บทความวิชาการ
1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ตามระบบประชาธิปไตย
2. ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21
3. หลักธรรมาภิบาลกับการเมืองในสังคมไทย
4. การสร้างความชอบธรรมทางการเมืองแนวพระพุทธศาสนา.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
26 หมู่ 7 ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม 73160

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ – นามสกุล ดร.บานชื่น นักการเรียน

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
หลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลงานวิจัย

1. เรื่องการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุตามหลักอายุวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในจังหวัดกาฬสินธุ์. ได้รับทุนสนับสนุนจาก สกอ.
2. เรื่องรูปแบบการส่งเสริมและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตตามหลักวุฒิธรรม 4 สำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรสงคราม. ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
3. เรื่องการใช้หลักจักร 4 ในผู้สูงอายุเพื่อคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม. ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยแห่งชาติ.
4. เรื่องการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อแก้ปัญหาคอรัปชั่นภาครัฐในเขตอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการไทยนิยมยั่งยืนของประชาชนในจังหวัดสมุทรสาคร. ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. การจัดการเรียนการสอนแบบ E-Learning เพื่อการปรับปรุงให้ทันการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

บทความวิชาการ

1. เรื่องมนุษย์กับการปกครองตามแนวพระพุทธศาสนา พื้นถิ่นโขงชีมูล

2. เรื่องผู้นำทางการเมืองเชิงพุทธ

3. เรื่องการส่งเสริมการไหว้พระ 9 วัดของพุทธศาสนิกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อให้มีคุณค่าทางปัญญา

4. การส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนตามวิถีพุทธของสถาบันทางสังคมในจังหวัดนครปฐม.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
26 หมู่ 7 ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม 73160

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ – นามสกุล ดร.กรุณา มธุลาภรังสรรค์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลงานวิจัย 1. รูปแบบแนวคิดกระบวนการยั้งในการแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาท
ของนักเรียนอาชีวศึกษา

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย
26 หมู่ 7 ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม 73160

ประวัตินักวิจัยร่วม

ชื่อ – นามสกุล นางสาวชนัดดา สิขัณฑกสมิต

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลงานวิจัย -

บทความวิชาการ -

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

26 หมู่ 7 ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม 73160